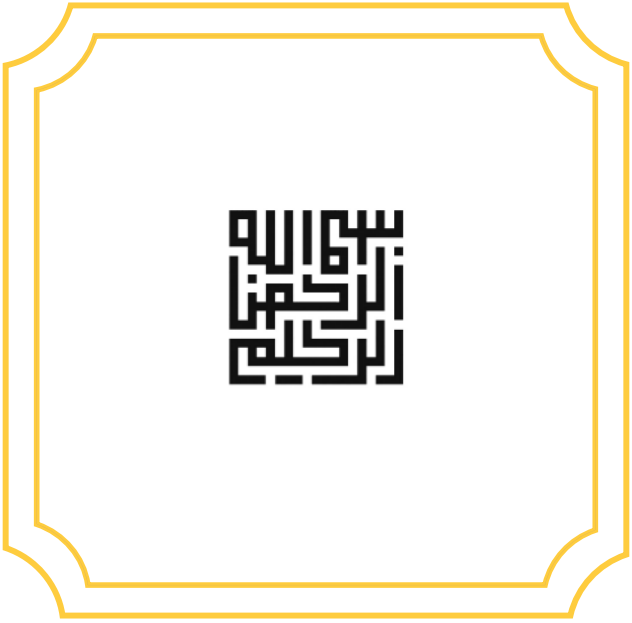
جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

پایش وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور

آذر ماه ۱۳۹۹

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

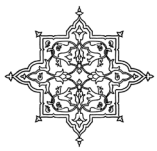

بسم الله الرحمن الرحيم

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شماره تلفن: ۸۲۲۳۳۵۵۱-۰۲۱
دورنگار: ۸۸۵۷۵۶۶۲-۰۲۱
وب‌سایت: industry.msrt.ir
ایمیل: industry@msrt.ir
آدرس: تهران، شهرک قدس، بلوار خوردین، خیابان هرمزان، نبش خیابان پیروزان جنوبی

آذر ماه ۱۳۹۹

پایش وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

معاونت پژوهش و فناوری

دفتر ارتباط با جامعه و صنعت

تهیه و تنظیم: سیده زهرا امیرارجمندی - مهدی جهانگیری

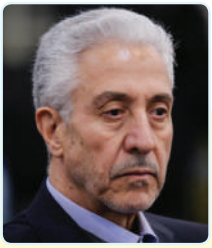
امروز مسئله ی اشتغال در کشور ما یک مسئله ی بسیار مهم و اساسی است و اگر برنامه ریزیِ خوب و کارآمد و عمل جدی دنبال این عنوان وجود داشته باشد، به وضوح مشکلات به تدریج کاهش پیدا خواهد کرد.

مقام معظم رهبری

دانشگاه‌ها باید بر روی مهارت‌آموزی دانشجویان متمرکز شوند و امسال که سال تولید و اشتغال است، بایستی توجه ویژه‌ای به مهارت‌آموزی و اشتغال جوانان بویژه جوانان تحصیلکرده اعمال شود.

رئیس جمهور

می‌توانیم مشکل بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی را با برنامه‌ریزی و همراهی مسئولان دیگر دستگاه ها مرتفع کنیم.

دکتر منصور غلامی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	**۸**
۱- ضرورت اجرای طرح بر اساس اسناد بالا دستی	**۱۰**
۲- وضعیت موجود	**۱۱**
۳- اهداف طرح	**۱۵**
٤- اقدامات جاری در راستای اشتغال افزایی	**۱۷**
٥- تجارب و برنامه‌های دانشگاه‌های دنیا	**۲٤**
٦- روش اجرای طرح	**۳٥**
۷- نتایج اجرای طرح	**٤۲**
۸- جمع بندی	**٦۰**

پیشگفتار

ایجاد نظام اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی به ذی‌نفعان در رابطه با وضعیت اشتغال هر یک از رشته‌های دانشگاهی به‌منظور شفاف‌سازی و آگاهی بخشی و همچنین رصد آمار و اطلاعات در خصوص رشته‌های آموزشی می‌تواند در کاهش نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی مؤثر باشد. بدین منظور پیمایش اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاهی از سال ۱۳۹۷ در معاونت پژوهش و فناوری آغاز گردید. بهره‌برداری از نتایج حاصله و تدوین برنامه‌های مورد نیاز هر دانشگاه برای بهبود شرایط اشتغال دانش‌آموختگان، استفاده مؤثر از شبکه دانش‌آموختگان جهت بهبود همکاری‌های دانشگاه با جامعه و صنعت و همچنین ایجاد فرصت‌های شغلی و کارورزی برای دانشجویان از اهداف این برنامه است. در این برنامه دانشگاه‌ها به‌صورت مستقل از طریق برقراری ارتباط با فارغ‌التحصیلان به پیمایش وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه خود می‌پردازند که این امر موجب ارتباط بیشتر دانشگاه با جامعه دانش‌آموختگان خواهد بود. از سوی دیگر با هماهنگی‌های به‌عمل‌آمده با وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موسسه برنامه‌ریزی آموزش عالی با رصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌های کشور بر اساس اطلاعات ثبتی وضعیت کلی اشتغال دانش‌آموختگان را به تفکیک دانشگاه، رشته، مقطع تحصیلی و ... ترسیم می‌نمایند. بررسی اطلاعات از هر دو روش تصویر شفاف‌تری از وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان ارائه می‌کند که می‌تواند به‌صورت مؤثر مورد استفاده نهاد آموزش عالی و کلیه دانشگاه‌ها قرار گیرد و بر این اساس افزایش اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی را موجب گردد.

دکتر غلامحسین رحیمی
معاون پژوهش و فناوری

مقدمه

بدون شک منابع انسانی یکی از مهم‌ترین عوامل در تحول و توسعه جوامع بشری محسوب می‌شود . هرقدر، توانمندسازی نیروی انسانی در طول دوران تحصیل افزایش یابد، اشتغال و اثربخشی مؤثر نیروی کار نیز افزایش چشمگیری خواهد داشت. بر همین اساس مباحث مربوط به کیفیت و توانمندی نیروی انسانی همواره از مهم‌ترین دغدغه‌های فکری افراد جامعه و دولت‌های آن‌ها بوده است. در حال حاضر و با توجه به فضای کسب‌وکار، تحولات آموزش عالی و رشد و توسعه کمی مؤسسات دانشگاهی در چند دهه اخیر شاهد وجود چالش‌های متعددی در زمینه اشتغال نیروی کار دانش‌آموخته هستیم. از یک‌سو نرخ بالای بیکاری در سال‌های اخیر، افزایش نیروهای دانشگاهی بیکار را در برداشته و از سوی دیگر معضلات اجتماعی و اقتصادی دیگری را نیز برای جامعه به دنبال داشته است. مسلماً خط‌مشی‌ها و رویکردهای حاکم بر نظام آموزش عالی کشور و ضرورت توجه بیشتر به نیازهای بازار کار و توانمندی‌های شغلی دانش‌آموختگان نقش مهمی در این موضوع خواهد داشت. بر همین اساس پایش وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان یکی از مهم‌ترین نیازهایی است که در برنامه‌ریزی‌های علمی، اقتصادی،اجتماعی و توسعه پایدار کشور حائز اهمیت است و به جرات می‌توان گفت برنامه‌های آتی بدون توجه به نیازهای اقتصادی و تقاضاهای اجتماعی نمی‌تواند بهره‌وری مناسبی در کشور ایجاد کند.

بر همین اساس دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور، به عنوان متولیان اصلی آموزش عالی از سال ۱۳۹۷ در طرح پایش اشتغال دانش‌آموختگان فعال شده‌اند تا بتوانند با جمع‌آوری اطلاعات تصمیم‌گیری‌های درستی انجام دهند. با توجه به این آمار

می‌توان کلیه‌ی برنامه‌ها را در راستای توانمندسازی دانشجویان بر اساس رشته و مقاطع مختلف تحصیلی و همچنین تنظیم حوزه آموزش و پژوهش دانشگاه‌ها متناسب با نیاز بازار کار صورت داد. علاوه بر این با بررسی میزان اشتغال رشته‌های مختلف دانشگاهی، توسط هر دانشگاه می‌توان اهمیت و توجه هر چه بیشتر دانشگاه‌ها را به مسئله اشتغال، سیاست‌های مناسب مرتبط با پذیرش دانشجو، توسعه رشته‌های جدید و همچنین بهبود فعالیت‌های ارتباط با صنعت و مهارت افزایی را رقم زد.

همچنین بر اساس این پایش، میزان اشتغال بر اساس مناطق مختلف پژوهشی و فناوری کشور قابل دسترسی بوده و می‌توان برنامه‌ریزی مناسب دولت و نهادهای سیاست‌گذار را در مناطق با اشتغال کم دنبال کرد.

مسلماً با استمرار در روند اجرای این طرح، می‌توان شاهد دستاوردهای مفیدی در عرصه جامعه دانشگاهی باشیم و به‌تدریج تعادل مناسبی بین عرضه و تقاضا و بهبود توانمندی‌های شغلی در تمامی رشته‌ها در سطح کشور برقرار نمود. علاوه بر این دستاوردها، ارتباط منسجم دانشگاه‌ها با دانش‌آموختگان خود می‌تواند به انتقال تجارب آن‌ها منجر شده، نتایج مفیدی در بر خواهد داشت. همچنین این ارتباطات زمینه‌ساز هم‌افزایی هر چه بیشتر خواهد شد. به‌عبارت دیگر، جامعه دانش‌آموختگان هر دانشگاه می‌توانند علاوه بر کمک در اجرای مسئولیت‌های اجتماعی دانشگاه‌ها، مرجع مناسبی برای ارزیابی و آسیب‌شناسی روندها و برنامه‌های موجود باشند.

مجموعه حاضر تحلیل اطلاعات دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی و غیر دولتی است که از تعداد ۸۵ گزارش ارسالی تهیه گردیده است.

از تمامی دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور که در تهیه و تنظیم این گزارش و پایش وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان همکاری داشته‌اند تشکر نموده و همچنین از موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی که اطلاعات و آمار ثبتی مرتبط با اشتغال را ارائه نمودند، قدردانی می‌گردد. امید است با همکاری مستمر کلیه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی شاهد اثربخشی نتایج این طرح باشیم.

۱-ضرورت اجرای طرح بر اساس اسناد بالادستی

تغییرات اساسی در شرایط جامعه و مأموریت‌های دانشگاه‌ها طی سال‌های اخیر بسیار قابل توجه بوده است. بر این اساس لازم است هماهنگی و انطباق بین توانمندی‌های فردی و تخصصی دانش‌آموختگان و همچنین تطابق شرایط آن‌ها با نیازهای کشور و بازار کار بیش از بیش مورد توجه واقع شود.

طرح‌ها و برنامه‌های حوزه آموزش عالی کشور به صورت عمده برآمده از اسناد بالادستی همچون سیاست‌های کلان علم و فناوری، مصوبات شورا ی عالی انقلاب فرهنگی، مصوبات دولت و برنامه‌های توسعه، سندهای چشم‌انداز و اقتصاد مقاومتی است. در اکثر این اسناد ضرورت توجه به میزان اشتغال دانشجویان و برنامه‌ریزی بر اساس حجم اشتغال و توجه به توانمندی‌های شغلی دانشجویان مطرح شده است. از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- **سیاست‌های کلی اشتغال، ابلاغ شده از سوی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی):**

آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار و توأم کردن آموزش و مهارت و جلب همکاری بنگاه‌های اقتصادی جهت استفاده از ظرفیت آن‌ها؛

- **سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، بند ۷۶ برنامه ششم توسعه:**

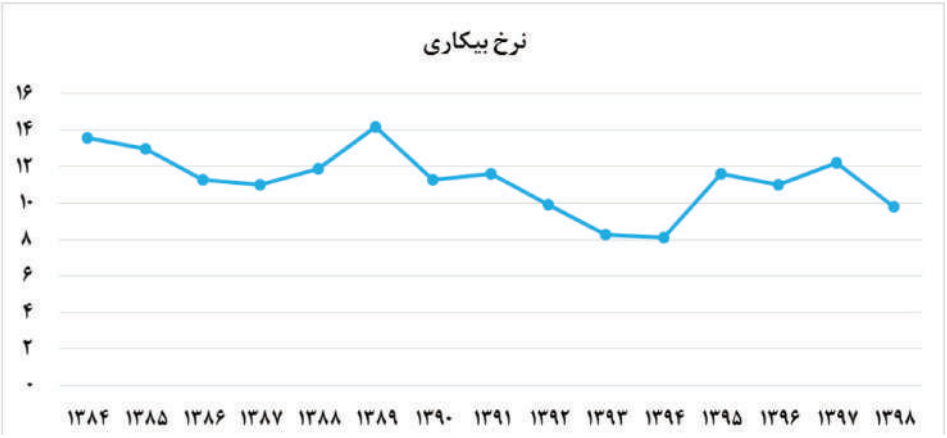
افزایش سهم آموزش‌های مهارتی در نظام آموزشی کشور؛

- **برنامه اشتغال فراگیر مصوب ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی:**

اقدام به منظور متناسب‌سازی تحصیل و اشتغال، توسعه دوره‌های کارآموزی و کارورزی در دوره‌های آموزش عالی، نظارت بر دوره‌های آموزشی کاربردی برگزارشده در محیط‌های دانشگاهی با رویکرد افزایش اشتغال پذیری، رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی بر مبنای میزان اشتغال پذیری دانش‌آموختگان و ...,

۲- وضعیت موجود

طی سال‌های اخیر، موضوع اشتغال در کشور یک موضوع محوری و حائز اهمیت بوده و برنامه‌های مختلفی برای بهبود آن به اجرا گذاشته‌شده است. مسلماً اطلاعات دقیق از وضع موجود می‌تواند ابزار مناسبی برای تصمیم‌گیری‌ها در این حوزه باشد. با توجه به آنکه یکی از سیاست‌های مهم آموزش عالی بر طبق اسناد بالادستی بهبود توانمندی‌های دانش‌آموختگان و کاهش بیکاری است، بر همین اساس برنامه‌ریزی مناسب در این حوزه از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. در این راستا، مناسب است وضعیت کلی اشتغال در کشور و وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان با توجه به اطلاعات مرکز آمار ایران بررسی شود.

شکل ۱: نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ تا ۲۴ رساله کشور بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران از سال ۱۳۸۴ الی ۱۳۹۸

در شکل ۱، نرخ بیکاری که عبارت است از درصد نسبت جمعیت بیکار به جمعیت فعال (شاغل و بیکار)، در دهه‌های ۸۰ و ۹۰ ارائه‌شده است. همان‌طور که در شکل ۱، مشاهده می‌شود نرخ بیکاری وضعیت متفاوتی در سال‌های مختلف داشته است. در سال ۱۳۸٦ و ۱۳۸۷ نرخ بیکاری در کشور کاهش چشمگیری می‌یابد ولی مجدداً در سال ۱۳۸۹ افزایش می‌یابد و پس از آن با شیب نزولی مجدداً در سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ افزایش و در سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است. همچنین مشاهده می‌شود که بیشترین نرخ بیکاری مربوط به سال ۱۳۸۹ و کمترین میزان نیز مربوط به سال ۱۳۹٤ بوده است. این امر می‌تواند نشان از عدم استمرار برنامه‌ها و سیاست‌های مناسب در طی سال‌های مختلف داشته باشد. بر همین اساس ضروری است استمرار برنامه‌های مدون و اصولی با نگاه به روند افزایشی حجم نیروی انسانی دانش‌آموخته در معرض ورود به بازار کار مدنظر قرار گیرد.

سال	جمع	فعال			غیرفعال	نرخ بیکاری
		جمع	شاغل	بیکار		
۹۰	۱۰۰۱۱۶۷۶	۴۶۴۳۶۱۸	۳۷۴۱۹۹۹	۹۰۱۶۱۹	۵۳۶۸۰۵۸	۱۹.۴
۹۱	۱۰۳۱۳۵۹۰	۵۰۰۲۱۴۵	۳۹۵۹۱۷۵	۱۰۴۲۹۷۰	۵۳۱۱۴۴۵	۲۰.۹
۹۲	۱۱۱۶۴۰۸۹	۵۴۲۹۰۷۱	۴۴۰۰۸۲۲	۱۰۲۸۲۴۳	۵۷۳۵۰۱۸	۱۸.۹
۹۳	۱۱۳۹۲۲۲۷	۵۵۷۸۹۰۵	۴۵۴۴۷۷۵	۱۰۳۴۱۲۹	۵۸۱۳۳۲۲	۱۸.۵
۹۴	۱۱۸۳۹۰۲۱	۶۱۴۱۲۸۵	۵۰۰۷۹۶۱	۱۱۳۳۳۲۴	۵۶۹۷۷۳۵	۱۸.۵
۹۵	۱۲۱۳۸۹۸۰	۶۶۸۷۱۵۰	۵۳۴۶۹۷۸	۱۳۴۰۱۷۱	۵۴۵۱۸۳۰	۲۰.۰
۹۶	۱۲۵۰۰۵۷۱	۷۱۱۱۲۶۳	۵۷۳۲۲۷۳	۱۳۷۸۹۹۰	۵۳۸۹۳۰۸	۱۹.۴
۹۷	۱۳۱۵۱۳۹۲	۷۵۸۴۷۸۷	۶۱۹۴۰۳۷	۱۳۹۰۷۴۹	۵۵۶۶۶۰۴	۱۸.۳

جدول ۱: جمعیت دانش‌آموختگان و یا در حال تحصیل دوره‌های عالی به تفکیک وضع فعالیت اقتصادی طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران

بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران، نرخ بیکاری جمعیت فارغ‌التحصیل یا در حال تحصیل دوره‌های تحصیلی در سال ۱۳۹۷، برای گروه «مردان و زنان» در کل کشور ۱۸/۳ درصد، برای گروه « مردان» ۱۳/۱ درصد و برای گروه «زنان»، ۲۸/۷ درصد بوده است. از حدود ۱۳/۲ میلیون نفر جمعیت فارغ‌التحصیل دوره‌های عالی حدود ۷/٦ میلیون نفر فعال اقتصادی می‌باشند که از این تعداد ٦/۲ میلیون نفر شاغل و ۱/٤ میلیون نفر بیکار هستند.

طبق اطلاعات مرکز آمار ایران بیشترین جمعیت دانش‌آموختگان مربوط به گروه‌های علوم انسانی، فنی و مهندسی، هنر، پزشکی، علوم پایه، کشاورزی و دامپزشکی هستند. همچنین گروه‌های معماری و ساختمان با ۲٦/۱ درصد، هنر با ۲٤/۵ درصد و علوم زیستی و رشته‌های

مرتبط با ۲۴/۱ بیشترین درصد بیکاری را دارا می‌باشند.
بیشترین نرخ بیکاری استانی جمعیت دانش‌آموختگان و یا در حال تحصیل نیز مربوط به استان‌های کرمانشاه با ۲۸/۵ درصد، کردستان با ۲۵/۵ درصد و کرمان با ۲۴/۴ درصد است.
با توجه به آمار فوق و همچنین گسترش کمی دانش‌آموختگان و تخصص‌های مختلف موردنیاز جامعه، بررسی مستمر وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان بسیار ضروری است. مسلماً میزان اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها تابع عوامل و شرایط مختلفی است که بسیاری از آن‌ها خارج از حوزه وظایف و برنامه‌های وزارت عتف است اما ضرورت توسعه توانمندی ها، مهارت‌ها و انطباق آموخته‌های دانش‌آموختگان با نیازهای شغلی و حرفه ای حائز اهمیت جدی بوده و بایستی با پایش منظم، وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان این موضوع مورد ارزیابی قرار گیرد.
بدین منظور بررسی و پایش وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان از سال ۱۳۹۷ آغاز گردید. در این طرح جامعه آماری در نظر گرفته شده، دانش‌آموختگانی بوده‌اند که چهار سال از پایان تحصیلات آن‌ها گذشته است. بر این اساس می‌توان اطلاعات واقعی‌تری به‌دست آورد. چرا که فرصت کافی برای کاریابی پس از دوره سربازی و موارد مشابه لحاظ شده است. بر همین اساس کلیه دانش‌آموختگان دانشگاهی اعم از زن و مرد (دانش‌آموخته مهر ۹۴ الی شهریور ۹۵)، شامل استخدام‌شدگان در ارگان‌ها و سازمان‌های دولتی، فعالین در حوزه مشاغل آزاد و همچنین دانش‌آموختگانی که در مراکزی خاص مانند نیروهای مسلح به عنوان امریه و سرباز فعالیت دارند به عنوان جمعیت شاغل محسوب می‌گردند. خوشبختانه در سال ۱۳۹۹ این پیمایش با همکاری گسترده دانشگاه‌ها و مراکز علمی کشور انجام شد. با اجرای این پیمایش وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان مشخص‌شده و می‌تواند اطلاعات مؤثری در جهت ارزیابی دقیق‌تر برنامه‌ها و همچنین تدوین برنامه‌های جدید در اختیار وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی قرار دهد.
امید است با انجام این طرح، دانشگاه ها بتوانند با ارتباط با جامعه دانش‌آموختگان خود که در بخش‌های مختلف فعال هستند، همکاری های مفیدی را آغاز نمایند. این ارتباطات می تواند به منظور توسعه کیفی فعالیت دانشگاه ها و همچنین هم راستا و هم‌افزارشدن آن‌ها با برنامه و فعالیت‌های ملی و استانی باشد.
نتایج نشان می‌دهد که برای کسب اطلاعات دقیق‌تر و امکان انجام تحلیل‌های کارشناسی، نیاز به آمارهایی با جزییات بیشتر وجود دارد. از همین رو برای دریافت اطلاعات اشتغال دانش‌آموختگان در سال ۹۹ از طریق سامانه ثبتی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیز اقدام گردید و برخی از اطلاعات دریافتی با آمار ارائه شده توسط دانشگاه‌ها مقایسه شدند. البته

تفاوت‌هایی در تعریف جمعیت دانش‌آموخته شاغل از سوی سامانه ثبتی وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی با روش پایش در دانشگاه‌ها وجود دارد که در بررسی و مقایسه آمار دریافتی و تحلیل اطلاعات سعی شده به آن‌ها توجه شود. اهم این تفاوت‌ها عبارتند از:

- **تعدادی از دانش‌آموختگان که در مراکز خاص مانند نیروهای مسلح مشغول به فعالیت هستند و آمار اشتغال آن‌ها در سامانه ثبت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ثبت نمی‌گردد.**
- **تعدادی از دانش‌آموختگان مشغول به فعالیت در مشاغل آزاد هستند که در سامانه ثبتی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ثبت نمی‌شوند اما در آمار طرح پایش لحاظ می‌گردند.**

۳- اهداف طرح

برنامه‌ریزی مناسب مطابق با وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی بر اساس مقاطع مختلف تحصیلی و مناطق پژوهشی و همچنین وضعیت بازار کار باشد، اهمیت پایش سالانه میزان اشتغال دانش‌آموختگان را نشان می‌دهد. همچنین با اطلاع‌رسانی نتایج حاصل از این پایش به ذینفعان و مدیران می‌توان تصمیمات مؤثری در بهبود مهارت‌های شغلی و اشتغال دانش‌آموختگان گرفته شود. مهم‌ترین اهداف پیمایش اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی به شرح ذیل هستند:

- **فرهنگ‌سازی پایش وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی؛**
- **ترسیم وضعیت کلی اشتغال و بیکاری فارغ‌التحصیلان آموزش عالی در رشته‌ها و مقاطع زمانی مختلف به منظور آگاهی‌بخشی به متقاضیان آموزش عالی؛**
- **تهیه آمار و اطلاعات در خصوص رشته‌های آموزشی موردنیاز و مازاد بازار کار و ارائه نتایج به مراجع ذی‌ربط؛**
- **شناسایی شکاف دانشی و مهارتی دانش‌آموختگان آموزش عالی در بازار کار و تطبیق برنامه و سیاست‌های نهاد آموزش عالی متناسب با آن؛**
- **بررسی ابعاد اقتصادی و اشتغالی رشته‌های دانشگاهی در تعامل با دیگر**

گروه ها و کمیته‌های تخصصی وزارت عتف و سایر دستگاه‌های اجرایی مرتبط؛

- ایجاد ارتباط منسجم بین دانشگاه‌ها و جامعه فارغ‌التحصیلان در جهت انتقال تجارب و هم‌افزایی فعالیت‌های دانشگاه‌ها با نیازهای جامعه؛
- تدوین برنامه‌ها و سیاست‌های نظام آموزش عالی و سایر نهادهای ذی‌ربط در جهت افزایش اشتغال بر اساس واقعیت‌های موجود و چشم‌انداز پیش روی جامعه؛
- جهت‌گیری نظام ارزشیابی آموزش عالی بر اساس شاخص‌هایی نظیر میزان اشتغال دانشجویان؛
- ترغیب دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در جهت شناسایی، تدوین و توسعه دوره‌های مهارت افزایی مرتبط با رشته‌های آموزشی و متناسب با نیاز بازار کار جهت افزایش اشتغال؛
- توجه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به اهمیت توانمندسازی و اشتغال پذیری دانش‌آموختگان دانشگاهی در جهت افزایش اشتغال، کیفیت زندگی و جامعه سالم، شاد، نوآور و خلاق؛

٤- اقدامات جاری در راستای اشتغال افزایی

دفتر ارتباط با جامعه و صنعت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اقداماتی را باهدف ارتقای توان اشتغال پذیری دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاهی به عنوان نیروی ماهر و موردنیاز بازار کار کشور در دستور کار خود قرار داده است که مهم‌ترین این اقدامات را می‌توان در چهار حوزه عنوان نمود.

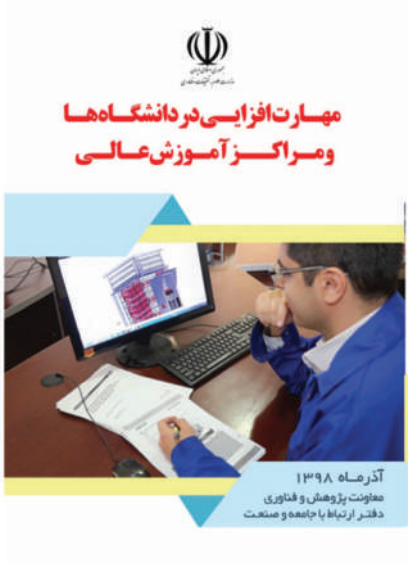

٤-١- ساماندهی و توسعه برگزاری دوره‌های مهارت افزایی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور

• هماهنگی و برگزاری دوره‌های مهارت افزایی موردنیاز صنایع و سازمان‌های تخصصی

صنایع و سازمان‌های تخصصی به منظور ارتقای توان علمی و فنی خود و همچنین آشنایی با فناوری‌های جدید نیاز به دانش‌آموختگان با مهارت‌های خاص دارند. بدین منظور وزارت عتف با ساماندهی چنین دوره های مهارتی با مشارکت سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی برای دانشجویان در دانشگاه‌ها علاوه بر اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاهی به ارتقای فنی واحد عملیاتی کمک نموده‌اند که بر این اساس هزینه‌های آموزش نیروها در واحدهای صنعتی نیز کاهش می‌یابد. در راستای اجرای این برنامه سازمان‌ها و مراکز تخصصی مناسب برای مشارکت در این حوزه شناسایی‌شد و به دانشگاه‌ها اعلام گردید. همچنین ارتباط دانشگاه‌ها در استان و منطقه با سازمان‌ها و مراکز تخصصی هم‌جوار با ایجاد تفاهم‌نامه‌ای با سازمان فنی و حرفه‌ای در جهت تعریف و اجرای دوره‌های مهارتی و تخصصی به صورت مشترک صورت گرفت. این همکاری‌ها بسترسازی مناسبی جهت استفاده دانشجویان از کارگاه‌های مراکز ثابت و شعب شهری تحت پوشش سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای برای گذراندن کارورزی و کارآموزی و تدوین روش‌هایی جهت جایگزینی دوره‌های مهارتی سازمان به عنوان بخشی از دوره‌های کارآموزی دانشجویان است.

همچنین در راستای ایجاد همکاری‌ها مشترک و هم‌افزایی هر چه بیشتر سازمان‌ها، تفاهم‌نامه‌ای با ستاد کل نیروهای مسلح به منظور ایجاد مشوق‌های لازم برای دانشجویان برای فراگیری مهارت‌های موردنیاز و در نظر گرفتن امتیازات خدمتی مناسب برای مشمولین دارای مهارت منعقد گردید.

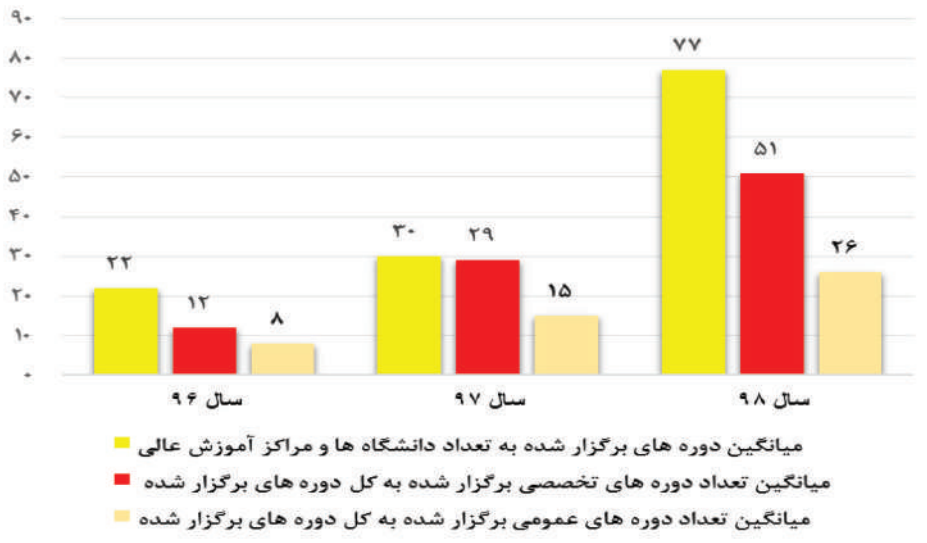

• ساماندهی و برگزاری دوره‌های مهارت افزایی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور

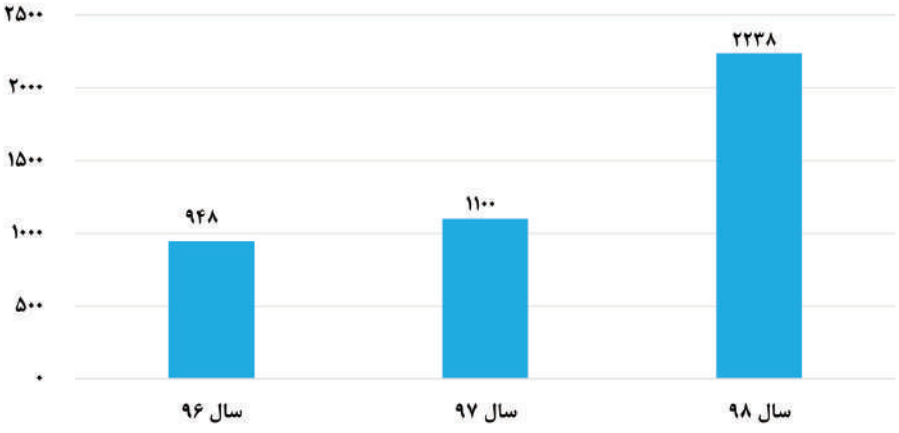
به منظور ارتقای توانمندی‌های مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای دانشجویان و دانش‌آموختگان دانشگاهی تعریف و برگزاری دوره‌های مهارت افزایی خارج از برنامه‌های درسی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور بالأخص برگزاری دوره‌هایی با مشارکت واحدهای صنعتی مورد توجه قرارگرفته است.

در راستای شناسایی، ساماندهی و رشد و توسعه مؤثر برگزاری دوره‌های آموزش مهارتی در دانشگاه‌ها و همچنین هم‌افزایی ظرفیت‌های موجود، پایش وضعیت‌های دانشگاه‌ها در سال‌های ۹۶، ۹۷ و ۹۸ اجرا گردید. بر اساس پایش صورت گرفته، وضعیت دوره‌های برگزارشده در دانشگاه‌ها بر اساس تعداد دوره‌های برگزارشده، نوع دوره، تعداد شرکت‌کنندگان در دوره، تعداد شرکت‌کنندگان دوره‌ها به تفکیک مدرک تحصیلی و جنسیت و همچنین تعداد دوره‌های برگزارشده با مشارکت واحدهای صنعتی بررسی گردید. همچنین بر اساس آخرین پایش مطابق اطلاعات دریافتی از ۶۰ دانشگاه، تعداد دوره برگزارشده در سال ۹۸، ۴۵۵۱ و تعداد شرکت‌کنندگان در این دوره ۱۳۲۴۶۴ نفر بوده است. تعداد دوره‌های برگزارشده با مشارکت واحدهای صنعتی نیز در این سال ۲۰۰ مورد بوده است.

به طور متوسط، میانگین تعداد شرکت‌کنندگان دوره‌های مهارت افزایی در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷، ۷۲ درصد رشد نشان می‌دهد. در بخش تعداد دوره‌های برگزارشده نیز این رشد، ۷۰ درصد بوده است که این امر نشان از توسعه دوره‌ها و میل و رغبت عمومی دانشجویان به شرکت در این دوره‌ها دارد.

شکل ۲: میانگین دوره‌های برگزارشده در سال‌های ۹۶، ۹۷ و ۹۸

شکل ۳: میانگین شرکت‌کنندگان دوره های برگزارشده در سال‌های ۹۶، ۹۷ و ۹۸

۴-۲- ایجاد ساختارهای هدایت شغلی و کاریابی تخصصی در دانشگاه‌ها

یکی از چالش‌های مهم در نظام آموزش عالی کشور عدم توازن در تأمین نیروی انسانی متخصص و نیازهای کشور و اشتغال مناسب دانش‌آموختگان دانشگاهی است. بر همین اساس و با توجه به رشد تعداد فارغ‌التحصیلان دانشگاهی، تخصصی‌تر شدن مشاغل و حرکت به سمت کسب‌وکارها بر پایه‌ی فناوری‌های پیشرفته و لزوم توسعه و بهره‌وری صنایع کشور، ایجاد مراکز هدایت شغلی و کاریابی تخصصی امری ضروری است.

بدین منظور، برنامه‌ریزی‌های مناسبی جهت ایجاد مراکز هدایت شغلی و کاریابی تخصصی صورت پذیرفت. پس از بررسی و ارزیابی عملکرد دانشگاه‌ها، در حوزه‌های مرتبط با توانمندسازی و اشتغال پذیری دانشجویان و بر اساس پراکندگی جغرافیایی، در سال ۹۸ و ۹۹ تعداد ۴۰ دانشگاه جهت ایجاد مرکز هدایت شغلی و کاریابی تخصصی انتخاب و موردحمایت مالی قرار گرفتند. این مراکز بستری مناسب در جهت رشد آگاهی‌های دانشجویان از ویژگی‌های شخصیتی و علاقه‌مندی‌های فردی، آشنایی با نیازها و الزامات بازار کار حال و آینده و تعیین عناوین دوره‌های مهارتی و کارآموزی هماهنگ با رشته‌های تحصیلی و همچنین متناسب با نیازمندی‌های بازار کار هستند. این امر افزایش اشتغال دانش‌آموختگان متخصص دانشگاهی و افزایش امکان ایجاد کسب‌وکارهای جدید را در بر خواهد داشت.

همچنین نشست‌های متعددی در جهت انتقال تجارب دانشگاه‌های مختلف با هدف ایجاد ساختار، وظایف و عملکرد مناسب این مراکز برگزار گردید و اقدامات لازم جهت حمایت مالی از برنامه‌ها و طرح‌های دانشگاه‌ها در خصوص مهارت افزایی و ارتقای توان اشتغال پذیری دانشجویان صورت گرفته است. همچنین مستنداتی برای راهنمایی و مشاوره هر چه بیشتر مراکز در دانشگاه‌ها نیز تهیه گردید.

۴-۳- ساماندهی دوره‌های کارآموزی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور

دوره‌های کارآموزی بخش مهمی از افزایش توانمندی تخصصی دانشجویان محسوب می‌شود. انجام مناسب این دوره‌ها مستلزم نظارت و برنامه‌ریزی دقیق دانشگاه‌ها از یک سو و مشارکت مناسب صنایع برای ارائه تسهیلات و فرصت‌های مناسب است. بر این اساس مکاتبات و مذاکرات مختلفی با وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی صورت گرفته است. با توجه به ضرورت برنامه‌ریزی برای توسعه منابع انسانی موردنیاز طرح‌های توسعه‌ای کشور و توانمندسازی دانشجویان برای ورود به عرصه فعالیت‌های اقتصادی پس از فراغت از تحصیل، ساماندهی دوره‌های کارآموزی بسیار حائز اهمیت است. در این برنامه سعی گردید پس از تدوین شاخص‌ها و عوامل مهم در بهبود کیفی دوره‌ها، برگزاری دوره‌های کارآموزی با همکاری صنایع و دستگاه‌های اجرایی ساماندهی گردد. تدوین بسته‌های تشویقی برای صنایع و استادان راهنما برای مشارکت مؤثر و سازنده در امر کارآموزی و همچنین اصلاح و بررسی نظام کارآموزی براساس استانداردهای بین‌المللی و اجرای آزمایشی در برخی از دانشگاه‌های کشور از دیگر اقدامات این برنامه بوده است.

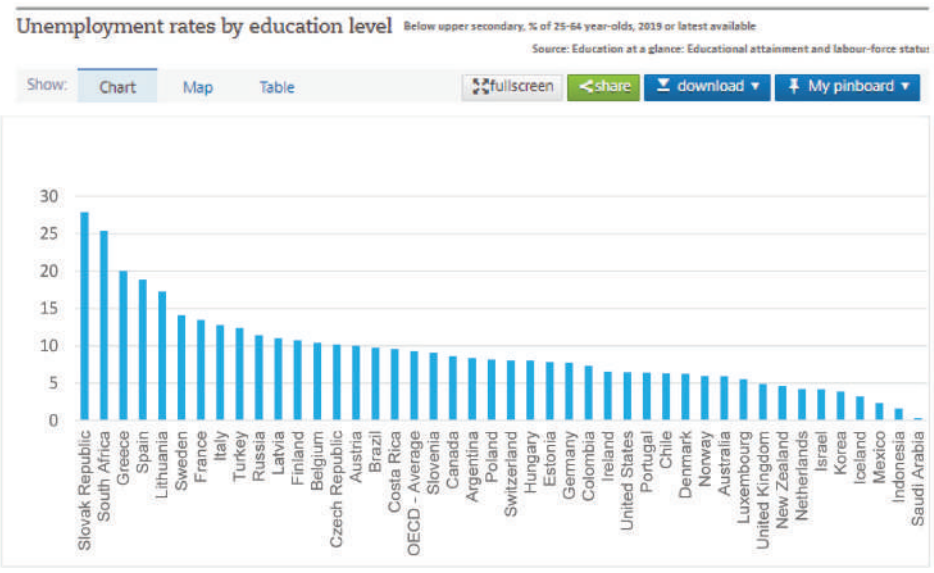
٤-٤-رصد اشتغال دانش آموختگان در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور

طرح رصد اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاهی نیز مطابق با کتاب حاضر به منظور پایش وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان در دو سال متوالی سال‌های ۹۷ و ۹۸ صورت گرفته است که کتاب حاضر نیز وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور را در سال ۹۹ مورد بررسی قرار داده است.

۵- تجارب و برنامه‌های دانشگاه‌های دنیا

در طی سال‌های اخیر، وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان تبدیل به یکی از مهم‌ترین شاخص‌های عملکردی دانشگاه‌ها در سراسر دنیا شده است. در بسیاری از کشورها به منظور بهبود این شاخص برنامه‌ها و سیاست‌هایی را به اجرا گذاشته‌اند و بر همین اساس مؤسسات مختلف اقدام به رتبه‌بندی کشورها و دانشگاه‌ها بر اساس شاخص‌هایی نظیر روش‌های افزایش کیفیت آموزش، کیفیت تحقیقات، قابلیت جذب در بازار کار و ... نمودند. بر همین اساس مسئله اشتغال به عنوان یک شاخص کلیدی در رتبه‌بندی دانشگاه‌ها لحاظ گردید. از مهم‌ترین مراکز رتبه‌بندی کشورها در رابطه با ارائه آمار نیروی کار می‌توان به سازمان همکاری و توسعه اقتصادی Organisation for Economic Co-operation and Development و همچنین رتبه‌بندی دانشگاه‌ها به رتبه‌بندی موسسه QS World، موسسه تایمز، دانشگاه شانگهای و ... اشاره نمود؛ که در ذیل اشاره مختصری به آن خواهد شد.

شکل ٤: نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در کشورهای منتخب سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) در سال ۲۰۲۰

شکل ٤، نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در کشورهای منتخب سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) در سال ۲۰۲۰ میلادی را نمایش می‌دهد.

این سازمان اقتصادی بین‌المللی هرساله، چگونگی وضعیت اقتصادی کشورهای جهان و نیروی کار در آن‌ها را مشخص می‌سازد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود کشور اسلواکی با ۲۷/۹، آفریقای جنوبی با ۲۵/۳، یونان با ۲۰/۰۳ بیشترین نرخ بیکاری و عربستان سعودی با ۰/۳، اندونزی با ۱/۵ و مکزیک با ۲/۳ و کره کمترین میزان بیکاری را در سطوح دانش‌آموختگان دارا هستند.

این امر نشان از کاهش نرخ بیکاری دانش‌آموختگان در کشورهای آسیایی و آسیای جنوب شرقی دارد که می‌توان یکی از عوامل آن را تعداد نسبتاً کمتر فارغ‌التحصیلان در مقایسه بازار کار گسترده برای دانش‌آموختگان بیان نمود. برخی از کشورها مانند مکزیک در جهت افزایش اشتغال پذیری دانش‌آموختگان و تشویق توسعه و رقابت‌پذیری، کمیته‌ای متشکل از نمایندگان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی، تشکل‌های کارفرمایی و دولت تشکیل داده‌اند که این امر موجب هماهنگی‌های هر چه بیشتر بین نهادهای ذینفع و افزایش اشتغال گردیده است.

University Rankings | Rankings Indicators

QS Graduate Employability Rankings

# RANK	UNIVERSITY	LOCATION
1	Massachusetts Institute of Technology (MIT)	United States
2	Stanford University	United States
3	University of California, Los Angeles (UCLA)	United States
4	The University of Sydney	Australia
5	Harvard University	United States
6	Tsinghua University	China (Mainland)
7	The University of Melbourne	Australia
8	University of Cambridge	United Kingdom
9	The University of Hong Kong	Hong Kong SAR
10	University of Oxford	United Kingdom

جدول ۲: ۱۰ دانشگاه برتر دنیا در سال ۲۰۲۰ از لحاظ ایجاد فرصت‌های شغلی برای دانش‌آموختگان در رتبه QS

در جدول ۲، ده دانشگاه برتر دنیا در ایجاد فرصت‌های شغلی برای دوره‌های آموزش عالی در سال ۲۰۲۰ در رتبه‌بندی QS لیست شده‌اند.این رتبه‌بندی‌توسط موسسه (QS Quacquarelli Symonds) تا سال ۲۰۰۹ با همکاری موسسه تایمز رتبه‌بندی‌های خود را منتشر می‌کرد،و امروزه رتبه‌بندی جداگانه خود را با عنوان بهترین دانشگاه‌های جهان منتشر می‌نماید.با توجه به این رتبه‌بندی دانشگاه‌های ماساچوست، استنفورد،هاروارد و کمبریج جایگاه‌های اول تا چهارم را دارند. همچنین مشاهده می‌شود که دانشگاه ملی سنگاپور توانسته است از رتبه ۱۶ در سال ۲۰۱۷ به رتبه ۱۰ در سال ۲۰۱۸ صعود نماید ولی این رتبه در سال ۲۰۲۰ به رتبه ۱۳ کاهش یافته است.

بر اساس این رتبه‌بندی دانشگاه‌های صنعتی شریف با رتبه (۴۰۹)، صنعتی امیرکبیر با رتبه ۴۷۷، تهران با رتبه (۵۹۱ -۶۰۰)، علم و صنعت با رتبه (۱۰۱- ۶۵۰) و شیراز با رتبه (۸۰۱ - ۱۰۰۰) دارای بالاترین رتبه در بین دانشگاه‌های کشور ایران هستند که اکثراً از دانشگاه‌های بزرگ و معتبر کشور هستند. بر همین اساس توجه به انتقال تجارب این دانشگاه‌ها به سایر مناطق و دانشگاه‌های کوچک اهمیت زیادی در رشد کلیه دانشگاه‌های کشور خواهد داشت.

همان‌طور که مشاهده می‌شود تقریباً تمامی دانشگاه‌های برتر در کشورهای صنعتی و پیشرفته حضور دارند از همین رو می‌توان گفت یکی از الزامات افزایش درصد اشتغال دانش‌آموختگان در کشور، رشد و توسعه صنایع و ایجاد بازار کار مناسب است.

بر این اساس ضروری است آموزش‌عالی ،دانشگاه‌ها و سایر مراکز آموزش‌عالی کشور توجه بیشتری به برنامه‌ریزی های مستمر و مناسب در جهت افزایش اشتغال، کیفیت تحقیقات مرتبط با حوزه صنعت و همچنین آموزش‌های مرتبط با نیازهای بازار کار را در دستور کار خود قرار دهند.

RANKING | SCORES

Rank	Name Country/Region	No. of FTE Students	No. of students per staff	International Students	Female:Male Ratio
1	University of Oxford United Kingdom Enquire	20,774	11.1	41%	46 : 54
2	Stanford University United States Explore	16,223	7.4	23%	44 : 56
3	Harvard University United States	21,261	9.3	25%	49 : 51
4	California Institute of Technology United States	2,238	6.3	33%	36 : 64
5	Massachusetts Institute of Technology United States	11,276	8.4	34%	39 : 61
6	University of Cambridge United Kingdom Enquire	19,370	11.0	38%	47 : 53
7	University of California, Berkeley United States	39,918	19.8	17%	51 : 49
8	Yale University United States	12,910	6.0	20%	50 : 50
9	Princeton University United States	8,091	8.0	23%	46 : 54
10	The University of Chicago United States Explore	14,292	5.9	31%	46 : 54

جدول ۳: ۱۰ دانشگاه برتر دنیا در سال ۲۰۲۰ از لحاظ ایجاد فرصت‌های شغلی برای دانش‌آموختگان در رتبه‌بندی Times

جدول ۳، ده دانشگاه برتر دنیا را از لحاظ کیفیت پژوهش، ایجاد فرصت‌های شغلی و جذب دانشجو نشان می‌دهد. رتبه‌بندی تایمز یکی از مشهورترین نظام‌های رتبه‌بندی بین‌المللی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی است. شاخص‌های اساسی سیستم تایمز شامل کیفیت تدریس، کیفیت تحقیقات، میزان اشتغال دانش‌آموختگان، بنیاد سازمانی دانشگاه، نوآوری‌ها و به اشتراک گذاشتن علوم مختلف است.

در این رتبه‌بندی اهمیت میزان درآمدزایی دانشگاه‌ها، خصوصاً درآمدهای صنعتی، ارتباط با بازار کار و صنعت و همچنین میزان اشتغال دانش‌آموختگان حائز اهمیت است.
همان‌طور که مشاهده می‌شود در این رتبه‌بندی دانشگاه‌های آکسفورد، استنفورد و هاروارد جایگاه‌های اول تا سوم را دارند و این امر نشان‌دهنده نزدیکی نتایج این رتبه‌بندی با رتبه‌بندی QS و برتر بودن دانشگاه‌های حوزه صنعتی و پیشرفته است که برنامه‌ریزی دقیقی را در نظام‌مند نمودن و همراهی کلیه سازمان‌های موجود در جامعه در جهت افزایش اشتغال و بهبود کیفیت زندگی ایجاد نموده‌اند.
مطابق با بررسی‌های به‌عمل‌آمده از دانشگاه‌های کشور ایران دانشگاه علوم پزشکی کردستان، صنعتی نوشیروانی بابل، صنعتی شریف، امیرکبیر، علوم پزشکی ایران، علم و صنعت، کاشان، علوم پزشکی مشهد، تهران، علوم پزشکی تهران و اصفهان نیز به ترتیب از رتبه ۳۰۱ و بالاتر را در این رتبه‌بندی کسب نموده‌اند.

Top 1000 | Methodology | Statistics

World Rank	Institution*	By location: All	National/Regional Rank	Total Score	Score on: Alumni
1	Harvard University		1	100.0	100.0
2	Stanford University		2	74.2	43.8
3	University of Cambridge		1	70.6	79.5
4	Massachusetts Institute of Technology (MIT)		3	69.6	71.4
5	University of California, Berkeley		4	65.8	64.9
6	Princeton University		5	61.1	59.0
7	Columbia University		6	58.6	59.5
8	California Institute of Technology		7	57.7	50.7
9	University of Oxford		2	57.2	48.9
10	University of Chicago		8	54.6	58.7

جدول ٤: ۱۰ دانشگاه برتر دنیا در سال ۲۰۲۰ از لحاظ ایجاد فرصت‌های شغلی برای دانش‌آموختگان در رتبه‌بندی shanghai

در جدول ٤، ده دانشگاه برتر دنیا در ایجاد فرصت‌های آموزشی و پژوهشی برای دوره‌های آموزش عالی در سال ۲۰۲۰ در رتبه‌بندی شانگهای لیست شده‌اند.
ایده اولیه رتبه‌بندی دانشگاه جهان توسط دانشگاه شانگهای جیانگ پایه‌گذاری شد و بر اساس این نظام رتبه‌بندی دانشگاه‌هایی که دارای جایزه نوبل، پژوهشگران دارای استناد بالا و یا مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های در مجله‌های nature و science هستند

در این رتبه‌بندی مورد بررسی قرار می‌گیرند. علاوه بر این دانشگاه‌هایی که دارای تعداد زیادی مقاله‌های نمایه شده در نمایه گسترده استنادی علوم و نمایه استنادی علوم اجتماعی هستند نیز توسط این نظام رتبه‌بندی، مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. بر اساس این رتبه‌بندی دانشگاه‌های هاروارد، استنفورد و کمبریج تقریباً همانند نظام رتبه‌بندی موسسه تایمز بالاترین جایگاه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

Academic Ranking of World Universities 2020 — Iran

Country Rank	Institution	World Rank
1	University of Tehran	301-400
2-5	Amirkabir University of Technology	501-600
2-5	Sharif University of Technology	501-600
2-5	Tarbiat Modares University	501-600
2-5	Tehran University of Medical Sciences	501-600
6-7	Shahid Beheshti University of Medical Sciences	701-800
6-7	Shiraz University	701-800
8-9	Ferdowsi University of Mashhad	801-900
8-9	University of Tabriz	801-900
10-12	Iran University of Science & Technology	901-1000
10-12	Isfahan University of Technology	901-1000
10-12	University of Guilan	901-1000

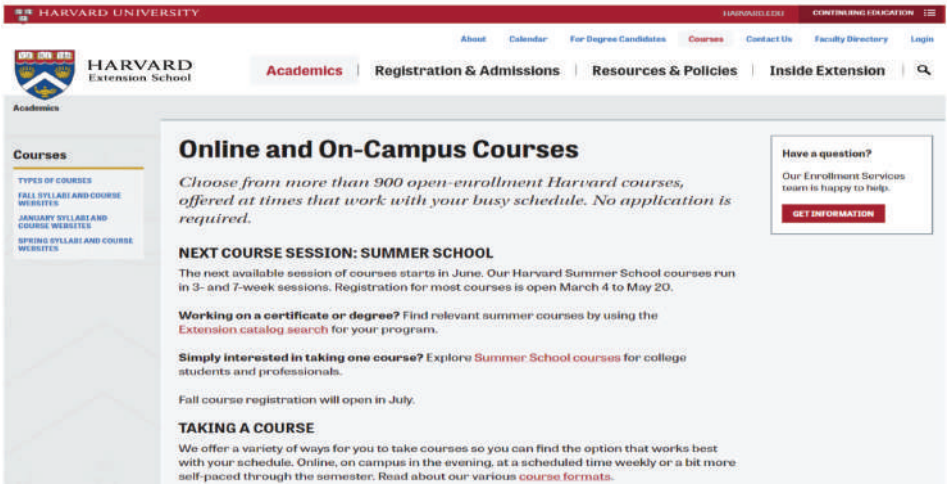
جدول ۵: رتبه دانشگاه ایران در رتبه‌بندی سال ۲۰۲۰ shanghai

مطابق با جدول ۵، دوازده دانشگاه از کشور ایران در این رتبه‌بندی قرار دارند که به ترتیب شامل دانشگاه تهران، امیرکبیر، شریف و تربیت مدرس، علوم پزشکی تهران، شهید بهشتی، شیراز، فردوسی مشهد، تبریز، علم و صنعت، اصفهان و گیلان است.

بررسی نتایجی که از رتبه‌بندی‌های مختلف به‌دست‌آمده نشان‌دهنده آن است که دانشگاه‌هایی که در کشورهای صنعتی و پیشرفته قرار دارند تقریباً در کلیه رتبه‌بندی‌ها اعم از رتبه‌بندی‌هایی که به شاخص اشتغال اهمیت می‌دهند و همچنین در رتبه‌بندی‌هایی که شاخص اساسی چاپ مقالات در نمایه‌های بین‌المللی است، رتبه‌های بالاتری را به خود اختصاص داده‌اند. این بدان معنی است که دانشگاه‌های برتر دنیا به همان میزانی که به چاپ مقالات در نمایه‌های بین‌المللی و توسعه علم اهمیت می‌دهند به موضوع مهارت افزایی دانشجویان و اشتغال آن‌ها نیز توجه داشته و اقدامات مناسبی را در این خصوص برنامه‌ریزی و اجرا می‌نمایند.

بر همین اساس و در ادامه به ارائه تجربه و برنامه‌های برخی از دانشگاه‌هایی که رتبه بالایی در افزایش اشتغال از طریق توانمندسازی دانشجویان، انجام تحقیقات و پژوهش‌های ارزشمند در حوزه ارتباط با صنعت و در نتیجه جذب بیشتر دانشجو دارند خواهیم پرداخت.

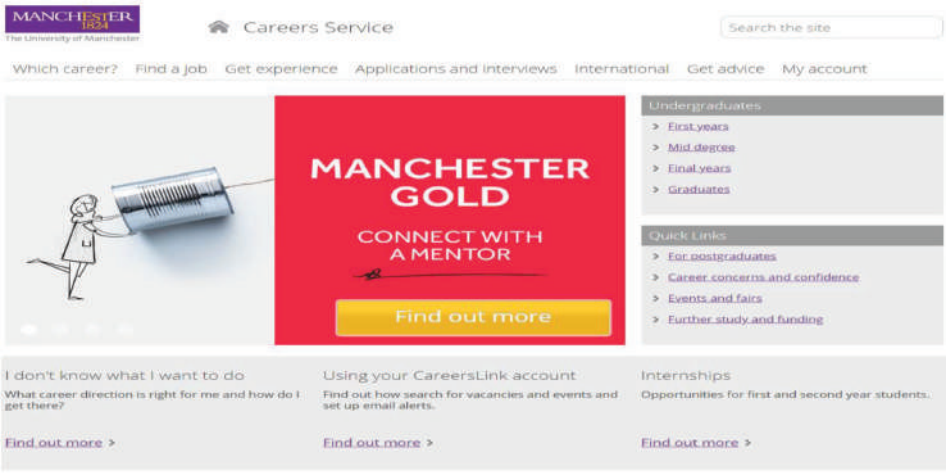
دانشگاه هاروارد Harvard

شکل ۵: تصویر وب‌سایت دانشگاه هاروارد

دانشگاه هاروارد یکی از دانشگاه‌هایی است که در رتبه‌بندی‌های مختلف بین‌المللی دارای رتبه بالایی بوده است. این دانشگاه دوره‌های مختلفی را جهت توانمندسازی دانشجویان برگزار می‌کنند که به دو دستهٔ آنلاین و حضوری تقسیم می‌شود. این دوره‌ها چیزی حدود ۱۰۰۰ عنوان را در رشته‌ها و زمینه‌های مختلف شامل می‌شود. برخی از این دوره‌ها مانند تجارت، روزنامه‌نگاری، بازاریابی و غیره خاصیت عملی بیشتری دارند و امکان اشتغال محصلین را افزایش می‌دهند.

دانشگاه منچستر Manchester

شکل ٦: تصویر وب‌سایت دانشگاه منچستر

از دیگر دانشگاه‌هایی که دارای رتبه بالا یی در اکثر رتبه‌بندی‌های بین‌المللی دانشگاهی داشته است، دانشگاه منچستر است. در وب‌سایت این دانشگاه قسمتی تحت عنوان خدمات شغلی مشخص‌شده است که بخش‌های مختلفی را در اختیار دانشجویان جدیدالورود، میانهٔ راه، در انتهای راه و فارغ‌التحصیل قرار می‌دهد. در این سرویس شما می‌توانید در رابطه با مشاغل اطلاعاتی پیداکرده، مشاوره گرفته، برای کارآموزی درخواست داده یا در کارگاه‌های مهارت‌آموزی ثبت‌نام کنید. دانشگاه منچستر برای ۱۸ مهارت زیر کارگاه، فستیوال و جشنواره دارد. مهارت‌ها شامل موارد ارائه شده در جدول صفحه بعد است:

ردیف	عنوان مهارت	ردیف	عنوان مهارت	ردیف	عنوان مهارت
۱	قابلیت انطباق	۷	ابتکار	۱۳	مهارت‌های حسابداری
۲	مهارت‌های تحلیلی	۸	نوآوری	۱٤	سازمان‌دهی
۳	آگاهی تجاری	۹	مهارت‌های آی‌تی	۱۵	حل مسئله
٤	ارتباطات	۱۰	رهبری	۱٦	پژوهش
۵	تصمیم‌گیری	۱۱	مذاکره	۱۷	کار تیمی
٦	انعطاف‌پذیری	۱۲	شبکه‌یابی	۱۸	مدیریت زمان

دانشگاه آکسفورد Oxford

شکل ۷: تصویر وب‌سایت دانشگاه آکسفورد

از دیگر دانشگاه‌های معتبر در رتبه‌بندی‌های بین‌المللی می‌توان به دانشگاه آکسفورد اشاره نمود. در وب‌سایت این دانشگاه بخشی مجزا به مشاغل اختصاص‌یافته است. در این بخش عناوینی همانند انتخاب‌ها و حرفه‌ها، استراتژی‌های جستجوی شغل، اداره کارآموزی، برنامه‌های مهارت افزایی و ... مشاهده می‌شود.

در بخش مهارت‌های شغل یابی این دانشگاه ۸ مهارت را به عنوان مهارت‌های شغل یابی عنوان می‌نماید که شامل موارد زیر است:

ردیف	عنوان مهارت	ردیف	عنوان مهارت	ردیف	عنوان مهارت
۱	ارتباطات	٤	مدیریت خود	۷	کار تیمی
۲	خلاقیت	٥	قابلیت رهبری	۸	آگاهی‌های تجاری
۳	ابتکار	٦	برنامه‌ریزی		

۶- روش اجرای طرح

معمولاً دانش‌آموختگان دانشگاهی پس از اتمام تحصیلات مدت‌زمانی را در جستجوی شغل، گذراندن خدمت سربازی و یا انجام امور مربوط به فارغ‌التحصیلی از دانشگاه هستند، بنابراین اشتغال آن‌ها را بلافاصله و پس از فارغ‌التحصیلی نمی‌توان به عنوان یک متوسط و یا میانگین مناسب از کل فارغ‌التحصیلی در نظر گرفت. بر همین اساس در طرح رصد اشتغال دانش‌آموختگان معمولاً وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان ٤ سال قبل به عنوان نمونه آماری مدنظر قرار می‌گیرد، لذا در سال جاری، وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان ٤ سال قبل یعنی دانش‌آموختگان مهر سال ۹٤ الی شهریور سال ۱۳۹۵ مورد بررسی قرارگرفته است. به منظور حصول اطمینان از نتایج، لازم است جامعه آماری مناسب برای هر مقطع و رشته در پایش وضعیت لحاظ گردد. لذا از دانشگاه‌ها خواسته‌شده حداقل ۳۰٪ دانش‌آموختگان هر رشته برای این منظور مورد بررسی قرار گیرند. همچنین دانش‌آموختگان در حال انجام خدمت وظیفه عمومی و فارغ‌التحصیلان در حال تحصیل در مقاطع بالاتر می‌توانند شاغل فرض شوند. به منظور پیمایش اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی سال تحصیلی ۹۵-۹٤ از روش زیر برای استحصال نتایج استفاده‌شده و نتایج حاصل مورد بررسی و تحلیل قرارگرفته است.

- انجام پیمایش توسط دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور از طریق تماس مستقیم با دانشگاه‌ها با دانش‌آموختگان و جمع‌بندی نتایج از طریق فایل اکسل؛
- دریافت اطلاعات ثبتی از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی توسط موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و تجزیه و تحلیل آن‌ها توسط موسسه؛

در روش اول، دانشگاه اقدام به برقراری ارتباط با دانش‌آموختگان نموده و فرم‌های ارسالی از دانشگاه را تکمیل می‌نماید. سپس نتایج فرم‌های تکمیل‌شده به وزارت عتف ارسال و

مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. در روش دوم بر اساس اطلاعات سامانه بیمه تأمین اجتماعی ثبت‌شده در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برای کد ملی دانشجویان، وضعیت اشتغال آن‌ها مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد. این روش با استعلام سابقه بیمه برای کد ملی دانش‌آموختگان سال تحصیلی ۹۵-۹۴ توسط موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و دسته‌بندی آن‌ها بر اساس رشته، دانشگاه و مقطع تحصیلی پایش وضعیت اشتغال صورت می‌گیرد.

نهایتاً بر پایه گزارش‌های دریافتی از دانشگاه‌های کشور و اطلاعات ثبتی، وضعیت اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرارگرفته و برخی از نتایج به صورت نمودار در گزارش حاضر ارائه‌شده است. آمار و اطلاعات اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌های کشور توسط دانشگاه‌ها بر اساس تکمیل فایل‌های اکسل مطابق با بند ۶-۱- صورت می‌پذیرد.

۶-۱- دریافت اطلاعات از طریق ارسال گزارش دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور

جهت مستندسازی طرح رصد اشتغال در دانشگاه ها، ابتدا مکاتباتی جهت دریافت اطلاعات اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی،انجام شد. فرم زیر برای دریافت اطلاعات دانشگاه ها مورد استفاده قرار گرفت.

وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاه

نام دانشگاه:	**تاریخ تکمیل:**
کارشناس تکمیل کننده فرم: **ایمیل:**	**شماره موبایل:** **شماره تلفن دفتر:**

وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دوره‌های کاردانی:

ردیف	عنوان رشته تحصیلی	گرایش	درصد اشتغال دانش‌آموختگان	تعداد کل نمونه جامعه آماری	تعداد کل دانش‌آموختگان
۱					
۲					
۳					

وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دوره‌های کارشناسی:

ردیف	عنوان رشته تحصیلی	گرایش	درصد اشتغال دانش‌آموختگان	تعداد کل نمونه جامعه آماری	تعداد کل دانش‌آموختگان
۱					
۲					
۳					

وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دوره‌های کارشناسی ارشد:

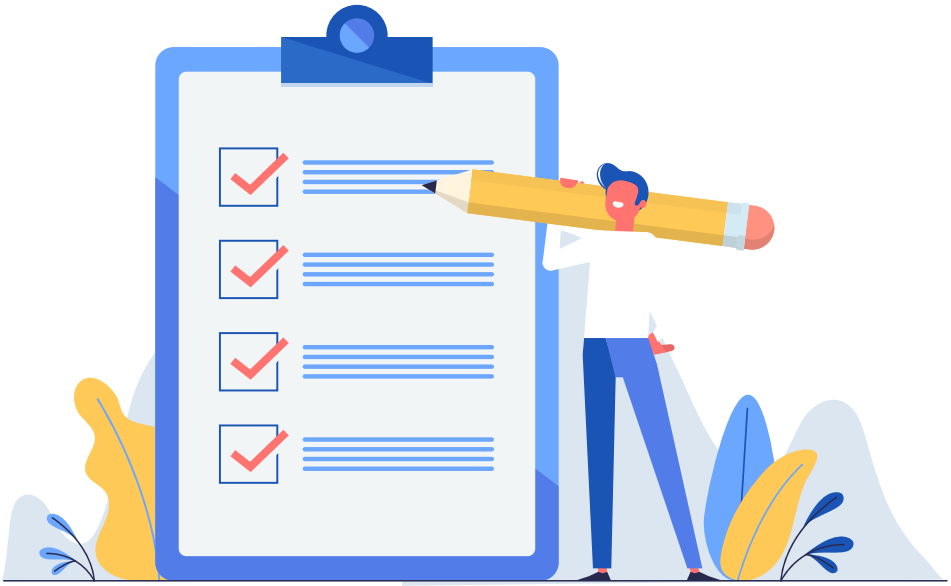
ردیف	عنوان رشته تحصیلی	گرایش	درصد اشتغال دانش‌آموختگان	تعداد کل نمونه جامعه آماری	تعداد کل دانش‌آموختگان
۱					
۲					
۳					

وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دوره‌های دکتری:

ردیف	عنوان رشته تحصیلی	گرایش	درصد اشتغال دانش‌آموختگان	تعداد کل نمونه جامعه آماری	تعداد کل دانش‌آموختگان
۱					
۲					
۳					

۶-۲- آمار دریافتی

اطلاعات و آمار حاصل از طرح رصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، با توجه به محدودیت زمانی مشخص شده، از تعداد ۸۵ دانشگاه، پژوهشگاه و مرکز آموزش عالی دریافت گردید. اسامی ۸۵ موسسه‌ای که همکاری‌های لازم را انجام داده‌اند، در جدول شماره ۶ اشاره شده

ردیف	نام دانشگاه	ردیف	نام دانشگاه
۱	دانشگاه آیت‌الله بروجردی	۲۵	دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر
۲	دانشگاه صنعتی بیرجند	۲۶	موسسه آموزش عالی عطار
۳	پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جوی	۲۷	دانشگاه ولایت
٤	پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست‌فناوری	۲۸	دانشگاه صنعتی اراک
٥	دانشگاه تربیت مدرس	۲۹	دانشگاه صنعتی شیراز
٦	دانشگاه خوانسار	۳۰	مجتمع آموزش عالی اسفراین
۷	دانشگاه بیرجند	۳۱	موسسه آموزش عالی خرد بوشهر
۸	دانشگاه تبریز	۳۲	موسسه آموزش عالی شرق گلستان
۹	دانشگاه تفرش	۳۳	دانشگاه اصفهان
۱۰	دانشگاه دامغان	۳٤	دانشگاه بناب
۱۱	دانشگاه گلستان	۳٥	دانشگاه رازی کرمانشاه
۱۲	دانشگاه صنعتی قم	۳٦	دانشگاه یاسوج
۱۳	دانشگاه صنعتی شاهرود	۳۷	مجتمع آموزش عالی سراوان
۱٤	دانشگاه غیرانتفاعی ابرار	۳۸	دانشگاه علم و صنعت
۱٥	دانشگاه کردستان	۳۹	فسا
۱٦	دانشگاه مازندران	٤۰	دانشگاه شهید چمران اهواز
۱۷	دانشگاه هرمزگان	٤۱	آموزش عالی مولانا
۱۸	دانشگاه هنر شیراز	٤۲	دانشگاه زابل
۱۹	دانشگاه یزد	٤۳	دانشگاه صنعتی سهند
۲۰	دانشکده فنی و مهندسی گلپایگان	٥٤	دانشگاه محقق اردبیلی
۲۱	دانشگاه گرمسار	٥٥	دانشگاه مفید
۲۲	دانشگاه لرستان	٥٦	دانشگاه ملایر
۲۳	مجتمع آموزش عالی گناباد	٥۷	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۲٤	موسسه آموزش عالی مهر اروند	٥۸	دانشگاه صنعتی ارومیه
۳٤	دانشگاه بناب	٥۹	دانشگاه صنعتی خواجه‌نصیرالدین طوسی

٦٠	مجتمع آموزش عالی کشاورزی و دامپروری تربت‌جام	٧٣	دانشگاه هنر اصفهان
٦١	دانشگاه خوارزمی	٧٤	دانشگاه الزهرا
٦٢	دانشگاه هرمزگان	٧٥	دانشگاه بجنورد
٦٣	دانشگاه هنر	٧٦	دانشگاه ولی‌عصر (عج) رفسنجان
٦٤	دانشگاه علم و فناوری مازندران	٧٧	دانشگاه باهنر کرمان
٦٥	هنر شیراز	٧٨	دانشگاه علم و هنر یزد
٦٦	دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی داراب	٧٩	دانشگاه شهید مدنی
٦٧	دانشگاه تهران	٨٠	دانشگاه امام رضا
٦٨	دانشگاه فردوسی مشهد	٨١	دانشگاه سید جمال‌الدین اسدآبادی
٦٩	مرکز آموزش عالی توس	٨٢	مرکز آموزش عالی پیام گلپایگان
٧٠	مرکز آموزش عالی حکمت	٨٣	مرکز آموزش عالی علامه جعفری
٧١	دانشگاه میبد	٨٤	مرکز آموزش عالی فنی و مهندسی بوئین‌زهرا
٧٢	دانشگاه فنی و حرفه‌ای	٨٥	موسسه آموزش عالی کوشیار
		٨٦	دانشگاه قم

جدول ٦: مراکز آموزش عالی همکار در طرح رصد اشتغال دانش‌آموختگان سال ١٣٩٩

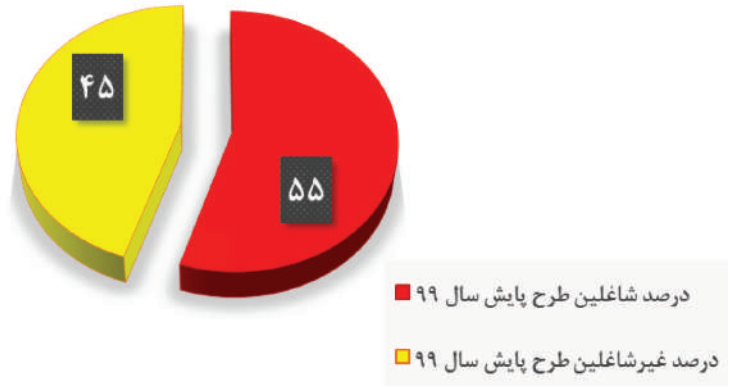

۷- نتایج اجرای طرح

با توجه به پایش انجام‌شده در سال ۹۹، وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان ٤ سال قبل یعنی دانش‌آموختگان مهر سال ۱۳۹٤ الی شهریور سال ۱۳۹۵ مورد بررسی قرارگرفته است. لذا از دانشگاه‌ها خواسته شد حداقل ۳۰٪ دانش‌آموختگان هر رشته برای این منظور مورد بررسی قرار گیرند. همچنین دانش‌آموختگان در حال انجام خدمت وظیفه عمومی و فارغ التحصیلان در حال تحصیل در مقاطع بالاتر نیز به عنوان شاغل محسوب گردیدند. بر همین اساس تعداد ۸۵ گزارش از دانشگاه‌ها دریافت گردید که در ادامه نتایج به صورت نمودار آمده است. همچنین برای حصول اطمینان برخی از نتایج با آمار ثبتی دریافتی از وزارت کار و رفاه اجتماعی مقایسه گردیدند.

۷-۱- نسبت دانش‌آموختگان شاغل به دانش‌آموختگان غیر شاغل

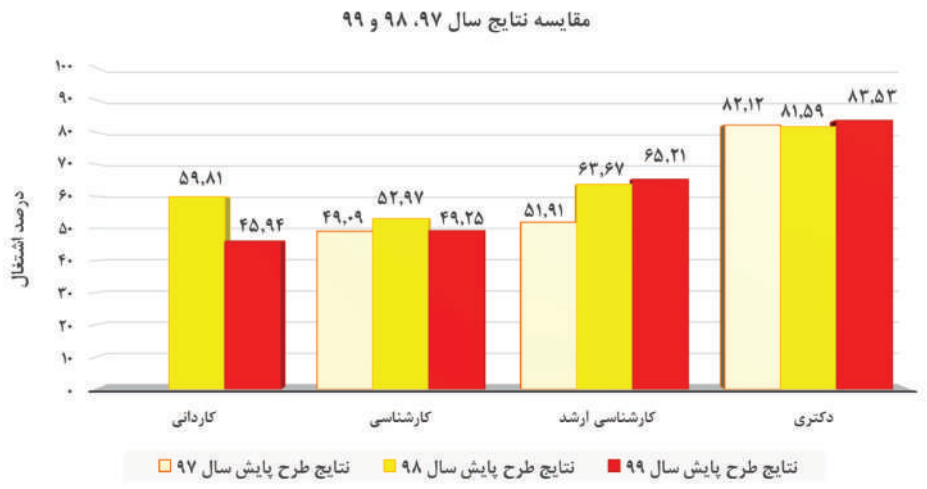
شکل ۸: درصد دانش‌آموختگان شاغل و غیر شاغل بر اساس طرح پایش ۱۳۹۹

بر اساس شکل ۵۵ درصد دانش‌آموختگان شاغل هستند. بدیهی است این درصد شامل شاغلین در مشاغل آزاد و همچنین مشمولین در مراکزی مانند نیروهای مسلح نیز می‌شود که در نظرسنجی طرح پایش سال ۹۹ مشارکت داشته‌اند.

۷-۲-مقایسه درصد اشتغال به تفکیک مقطع تحصیلی در سال‌های ۹۷، ۹۸ و ۹۹

با استفاده از آمار اخذ شده از کلیه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی که در سال‌های ۹۷، ۹۸ و ۹۹ در این طرح شرکت نموده‌اند، میانگین وزنی درصد اشتغال کل کشور برحسب مقطع تحصیلی ترسیم شده است.

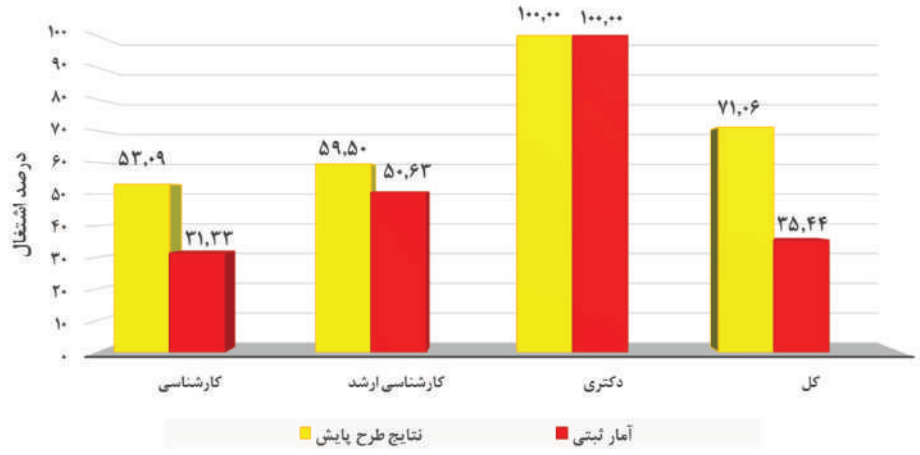
بر اساس شکل ۹، بالاترین نرخ بیکاری در مقطع کاردانی و پایین‌ترین نرخ بیکاری در مقطع دکتری است. این مسئله نشان‌دهنده این امر است که با افزایش مدرک تحصیلی در سطح تحصیلات تکمیلی درصد اشتغال نیز افزایش‌یافته است. احتمالا افزایش اشتغال در مقاطع بالاتر به علت تعداد کم فارغ‌التحصیلان دوره کارشناسی‌ارشد و دکتری می‌باشد.

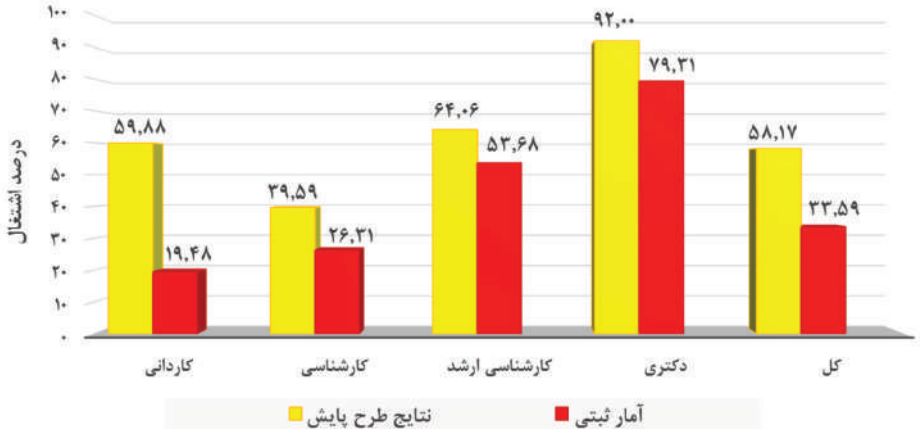
شکل: ۹ مقایسه میانگین وزنی درصد اشتغال به تفکیک مقطع تحصیلی در کل کشور بر اساس نتایج طرح پایش در سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹

البته میزان اشتغال دانش‌آموختگان در دو مقطع کاردانی و کارشناسی نسبت به سال قبل نیز تا حدودی کاهش یافته است که این موضوع نیاز به ساماندهی و توسعه دوره‌های مهارت افزایی و کارآموزی متناسب با بازار کار را برای دانش‌آموختگان این دو مقطع نشان می‌دهد.

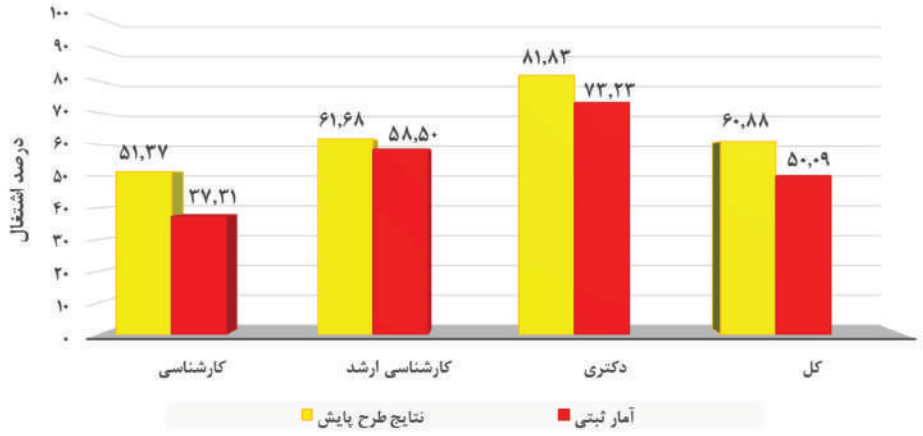
در ادامه نمودارهای شماره ۱۰ الی ۲۴ مقایسه وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان در طرح پایش ۱۳۹۹ برای برخی از دانشگاه‌ها به تفکیک مقطع تحصیلی ارائه‌شده است.

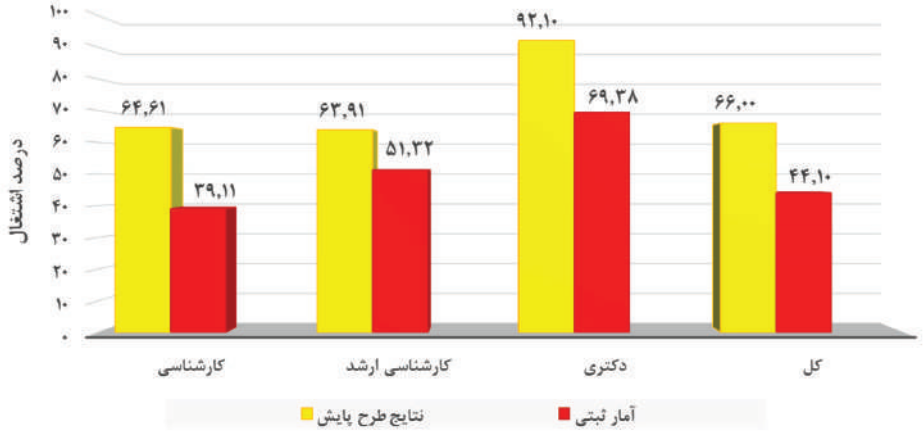
شکل ۱۰: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه هرمزگان بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی سال ۱۳۹۹

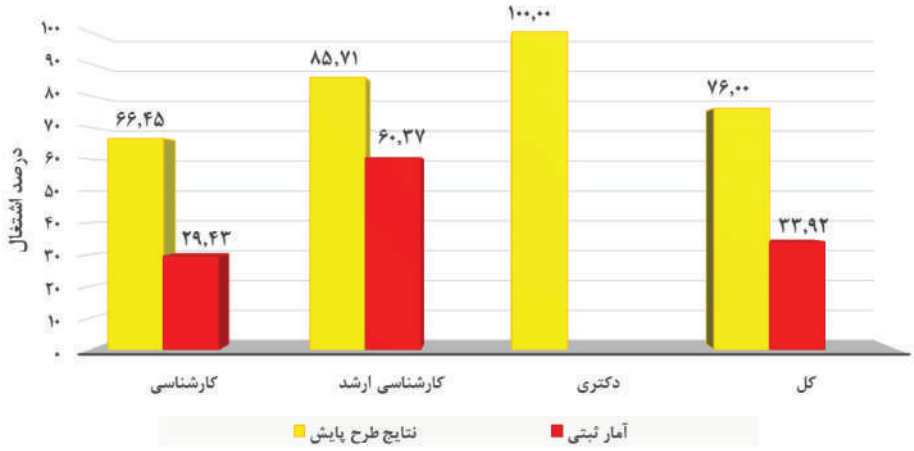
شکل ۱۱: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه بیرجند بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی سال ۱۳۹۹

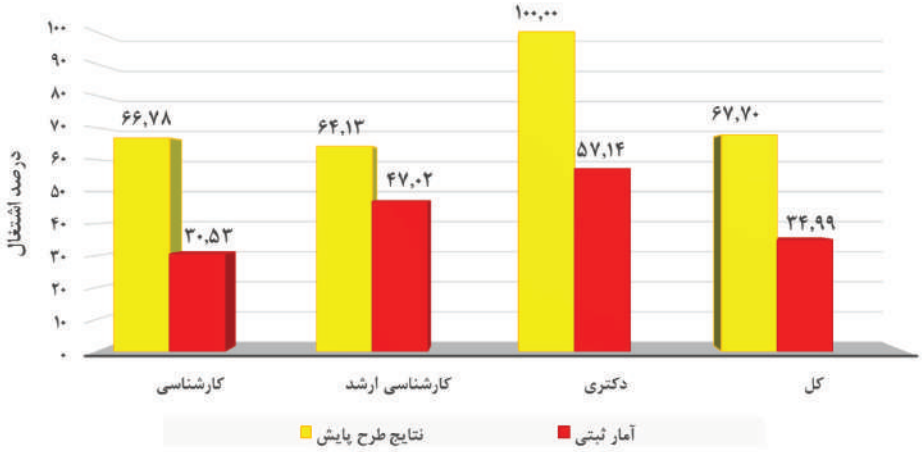
شکل ۱۲: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه خواجه‌نصیرالدین طوسی بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی سال ۱۳۹۹

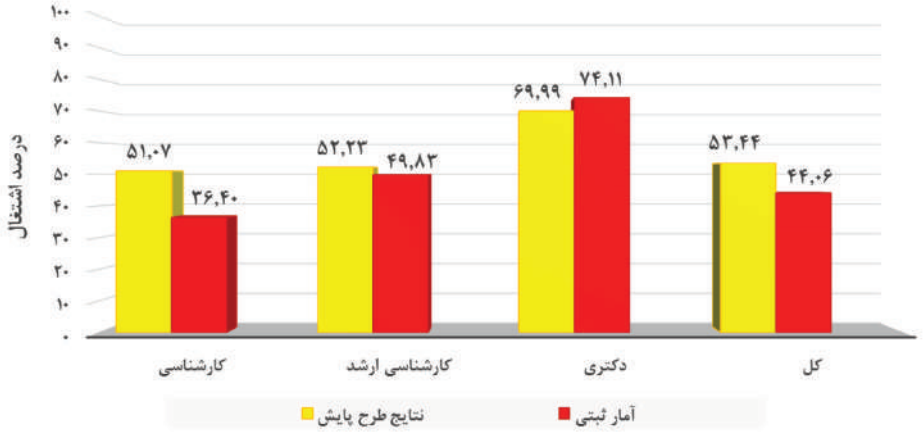
شکل ۱۳: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه یزد بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی سال ۱۳۹۹

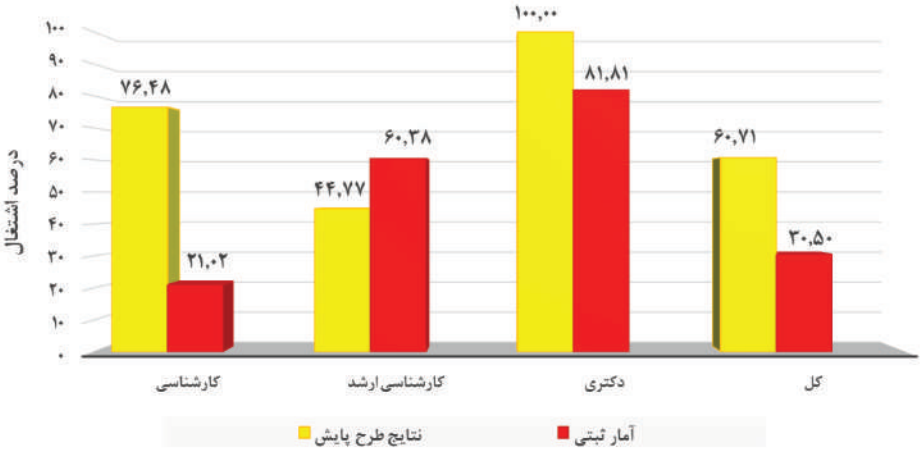
شکل ١٤: درصد اشتغال دانش‌آموختگان گلستان بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی سال ۱۳۹۹

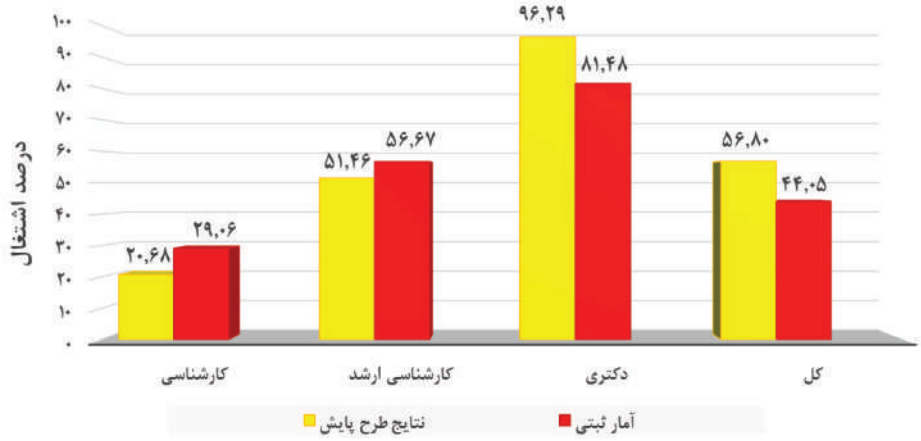
شکل ۱۵: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه دامغان بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی سال ۱۳۹۹

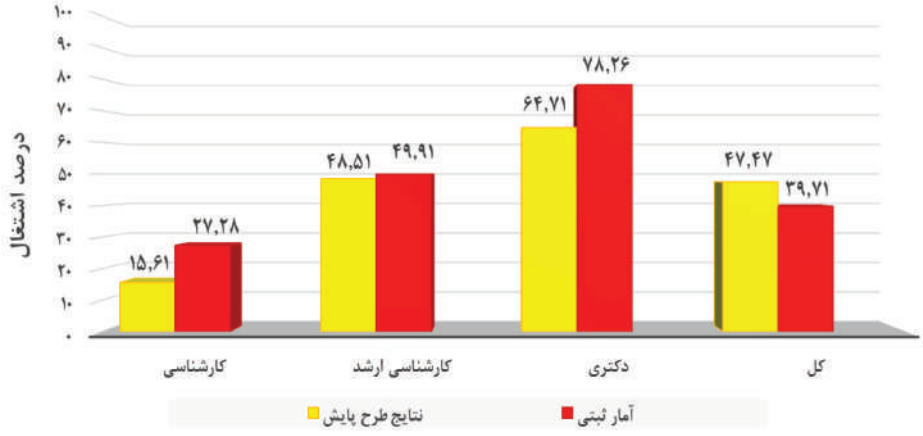
شکل ۱۶: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه خوارزمی بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی سال ۱۳۹۹

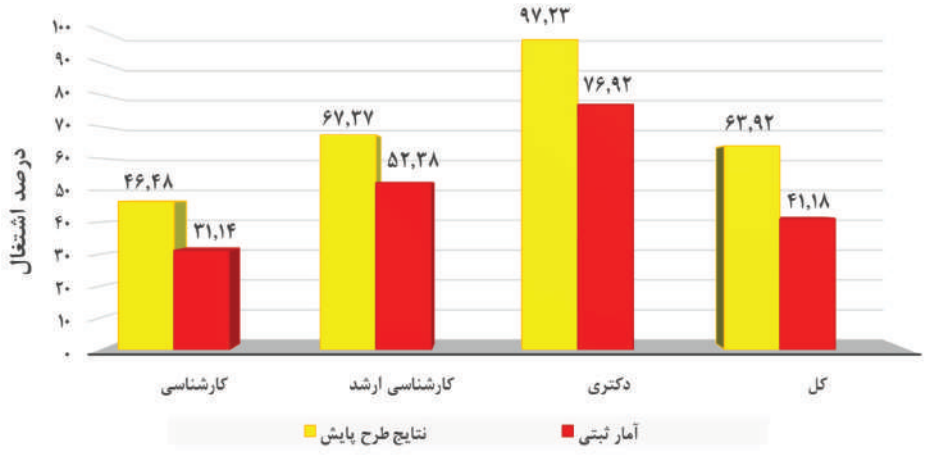
شکل ۱۷: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه کردستان بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی سال ۱۳۹۹

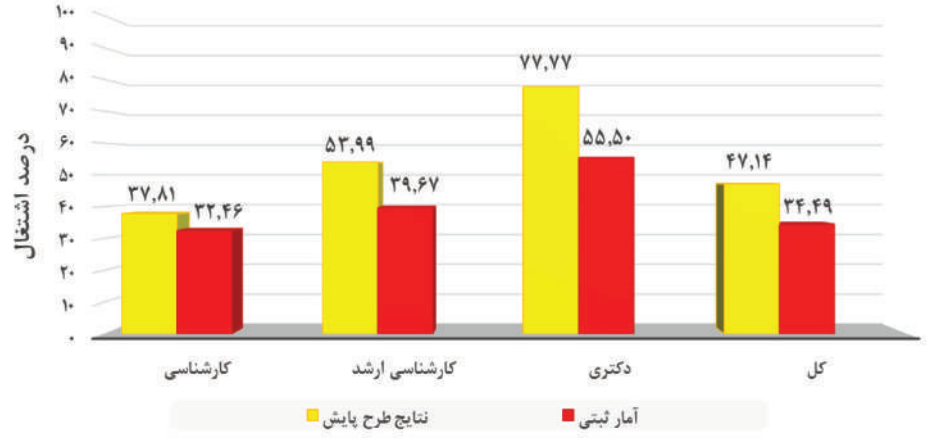
شکل ۱۸: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه صنعتی سهند بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی سال ۱۳۹۹

شکل ۱۹: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه بوعلی سینا همدان بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی سال ۱۳۹۹

شکل ۲۰: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه قم بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی ۱۳۹۹

شکل ۲۱: درصد اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه ولی‌عصر رفسنجان (ع) بر اساس نتایج طرح پایش دانشگاه و آمار ثبتی ۱۳۹۹

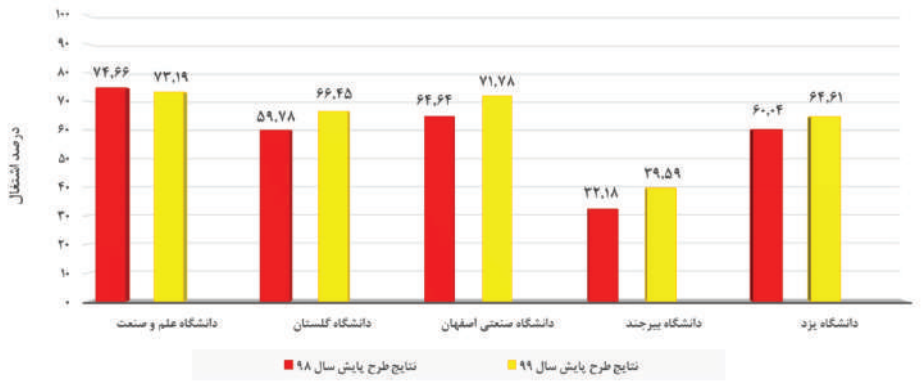
در نمودارهای فوق تفاوت‌هایی بین نتایج حاصل از آمار ثبتی و طرح پایش مشاهده می‌گردد که برخی از مهم‌ترین عوامل ایجاد اختلاف عبارت‌اند از:

- تعدادی از دانش‌آموختگان که در مراکز خاص مانند نیروهای مسلح مشغول به فعالیت هستند و آمار اشتغال آن‌ها در سامانه ثبت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ثبت نمی‌گردد.
- تعدادی از دانش‌آموختگان مشغول به فعالیت در مشاغل آزاد هستند که در سامانه ثبتی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ثبت نمی‌شوند اما در آمار طرح پایش شاغل لحاظ می‌گردند.
- بیشترین تفاوت در تعداد شاغلین ثبتی و طرح پایش در تعداد شاغلین با مدرک تحصیلی کارشناسی است که این امر نشان از تمایل فارغ‌التحصیلان این مقطع به اشتغال در شغل‌های آزاد یا پاره‌وقت دارد. همچنین این موضوع تمایل بازار کار رسمی و دولتی را به استخدام دانش‌آموختگان مقاطع بالاتر که دارای مهارت‌ها و توانمندی‌های بالاتری نیز هستند، نشان می‌دهد.

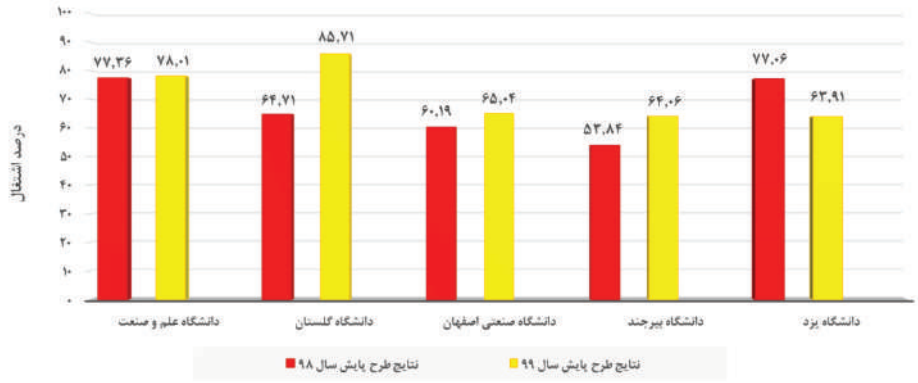

۷-۳- مقایسه میزان اشتغال برخی از دانشگاه‌ها به تفکیک مقطع تحصیلی در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹

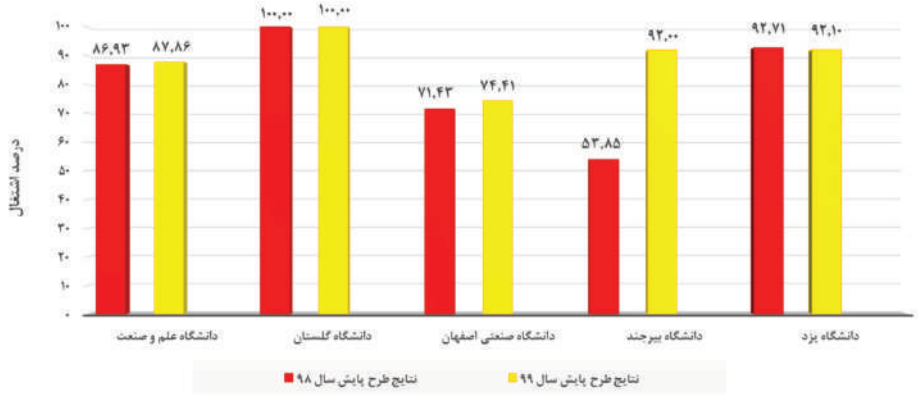
در نمودارهای ۲۲ الی ۲۴ وضعیت تعدادی از دانشگاه‌ها به تفکیک مقطع تحصیلی در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ مقایسه گردیده‌اند.

شکل ۲۲: مقایسه درصد اشتغال دانش‌آموختگان برخی دانشگاه‌ها در مقطع کارشناسی در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹

شکل ۲۳: مقایسه درصد اشتغال دانش‌آموختگان برخی دانشگاه‌ها در مقطع کارشناسی ارشد در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹

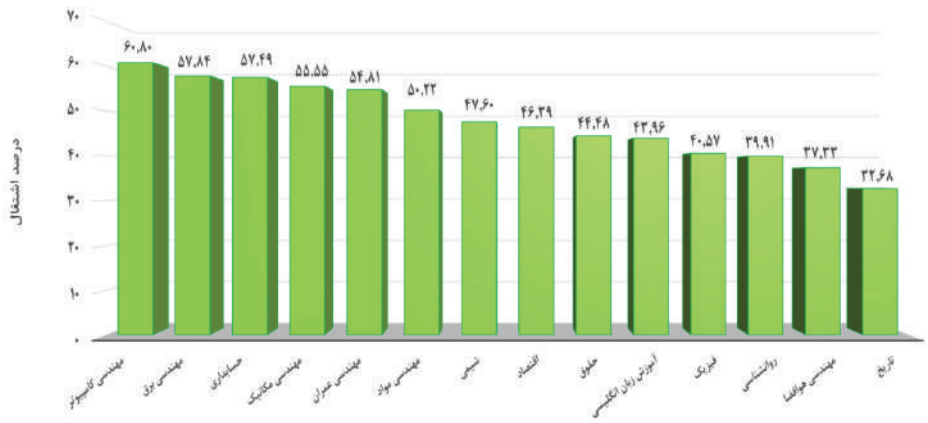

شکل ۲۴: مقایسه درصد اشتغال دانش آموختگان برخی دانشگاه‌ها در مقطع دکتری در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹

در نمودارهای شکل ۲۲ الی ۲۴ که بر اساس طرح پایش دو سال متوالی ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، تهیه شده میزان اشتغال بطور کلی در مقاطع مختلف اعم از کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری رشد داشته است. این موضوع می‌تواند نشان‌دهنده ساماندهی فعالیت‌های مرتبط با توانمندسازی و اشتغال‌زایی دانشجویان با توجه به ایجاد و توسعه مراکز هدایت شغلی و کاریابی‌های تخصصی در دانشگاه‌ها طی سال‌های اخیر باشد. همچنین بهبود و هدفمندی دوره‌های مهارت افزایی و کارآموزی در سال‌های اخیر را نیز نشان می‌دهد.

۷-٤- اشتغال دانش‌آموختگان در برخی رشته‌های منتخب به تفکیک مقطع تحصیلی

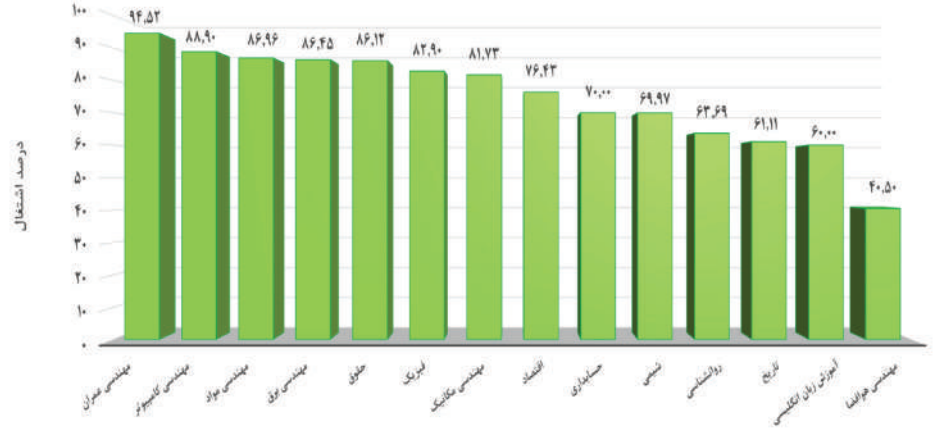
برای بررسی درصد اشتغال دانش‌آموختگان در رشته‌های مختلف، ١٤ رشته به عنوان نمونه انتخاب و درصد اشتغال این رشته‌ها در مقاطع مختلف در کل کشور با استفاده از داده‌های ثبت‌شده دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ترسیم شده است که در ادامه ارائه می‌گردد. بر اساس نتایج طرح پایش بیشترین میزان اشتغال مربوط به رشته‌های فنی و مهندسی، علوم انسانی و علوم پایه و بیشترین میزان بیکاری مربوط به رشته‌های هنر است. همچنین رشته‌هایی مانند مهندسی کامپیوتر، برق و حسابداری در مقطع کارشناسی، مهندسی مکانیک، حسابداری و مهندسی برق در مقطع کارشناسی ارشد و مهندسی عمران، کامپیوتر و مواد در مقطع دکتری بالاترین میزان اشتغال را به خود اختصاص داده‌اند.

شکل ۲۵: درصد اشتغال رشته‌های مختلف در مقطع کارشناسی بر اساس طرح پایش در سال ۱۳۹۹

شکل ۲۶: درصد اشتغال رشته های مختلف در مقطع کارشناسی ارشد بر اساس طرح پایش در سال ۱۳۹۹

شکل ۲۷: درصد اشتغال رشته‌های مختلف در مقطع دکتری بر اساس طرح پایش در سال ۱۳۹۹

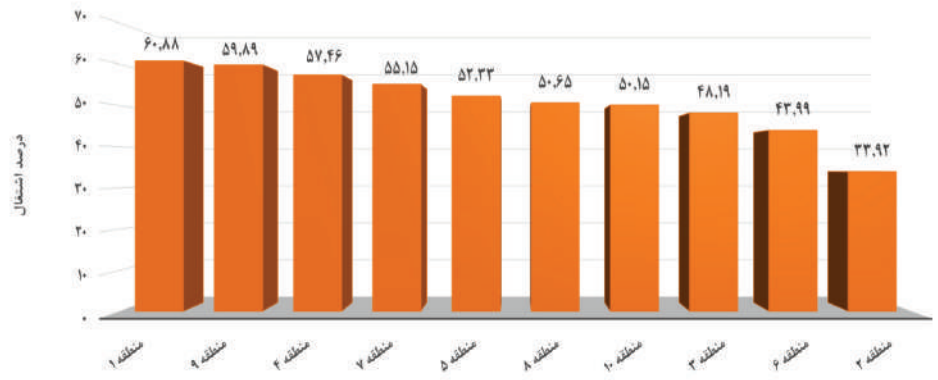
در تمامی آمار ارائه شده در این گزارش درصد اشتغال نسبت به کل دانش‌آموختگان سنجیده شده است و این تعریف نسبت به تعریف مرکز آمار که بیکاری و اشتغال را نسبت به جامعه جویای کار بررسی می‌نماید، متفاوت است. بعبارت دیگر عده زیادی از دانش‌آموختگان ممکن است بنابر دلایل مختلف جویای کار نباشند، لذا نمی‌توان آنها را بیکار قلمداد کرد.

۷-۵- بررسی اشتغال دانش‌آموختگان مناطق و دانشگاه‌ها بر اساس بیشترین میزان اشتغال

به منظور بررسی اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور بر اساس پراکندگی جغرافیایی و امکانات موجود در مناطق مختلف، در ابتدا نمودار میزان اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها بر اساس مناطق دهگانه پژوهش و فناوری کشور (مطابق با جدول ۷) ترسیم و سپس در ادامه بیشترین درصد اشتغال دانشگاه‌ها به تفکیک مقطع تحصیلی رسم گردید.

منطقه ۱	استان‌های البرز و تهران
منطقه ۲	استان‌های گلستان، گیلان و مازندران
منطقه ۳	استان‌های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل و زنجان
منطقه ۴	استان‌های قزوین، قم، مرکزی و همدان
منطقه ۵	استان‌های ایلام، کردستان، کرمانشاه و لرستان
منطقه ۶	استان‌های اصفهان، چهارمحال و بختیاری و یزد
منطقه ۷	استان‌های بوشهر، فارس و کهکیلویه و بویر احمد
منطقه ۸	استان‌های سیستان و بلوچستان، کرمان و هرمزگان
منطقه ۹	استان‌های خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و سمنان
منطقه ۱۰	استان خوزستان

جدول ۷: مناطق دهگانه پژوهش و فناوری مصوبه جلسه ۷۷۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی

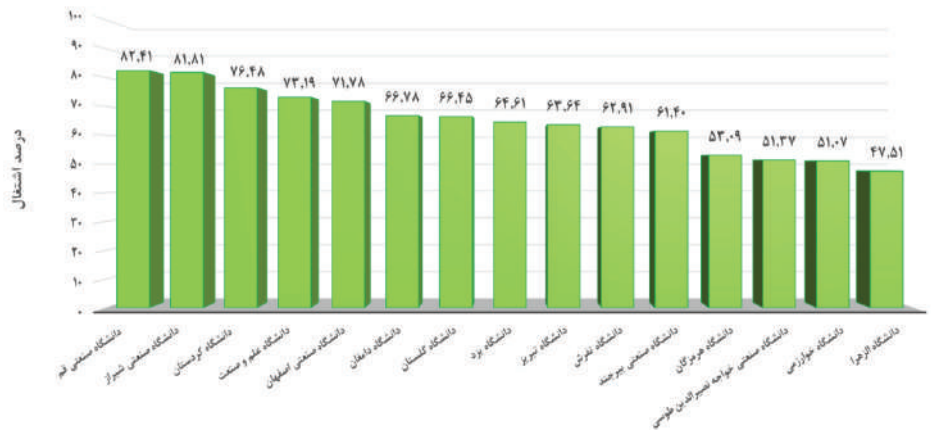
شکل ۲۸: درصد اشتغال مناطق پژوهشی دهگانه کشور بر اساس نتایج پایش سال ۱۳۹۹

مطابق با شکل ۲۸ بیشترین درصد اشتغال به ترتیب مربوط به مناطق یک و نه و چهار و...است. بیشترین درصد اشتغال مربوط به منطقه یک و دانشگاه‌های تهران و البرز است. یکی از مناطقی که رشد قابل‌ملاحظه‌ای را بر اساس میزان اشتغال در سال‌های اخیر و بر اساس آمار بیکاری مرکز آمار داشته است، منطقه پنج می باشد. بر اساس اطلاعات دانشگاه ها، اشتغال دانشگاه‌های منطقه پنج (دانشگاه‌های ایلام، کردستان، کرمانشاه و لرستان) رشد قابل‌ملاحظه‌ای داشته‌اند که بررسی علل و عوامل افزایش اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌های این منطقه می‌تواند برای دیگر دانشگاه‌های کشور مفید و قابل الگوبرداری باشد.

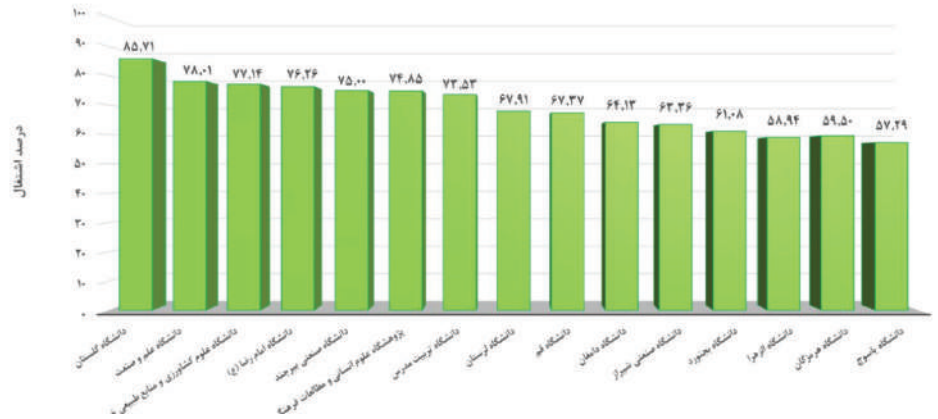

۷-۶- بررسی دانشگاه‌ها بر اساس بیشترین میزان اشتغال به تفکیک مقطع تحصیلی

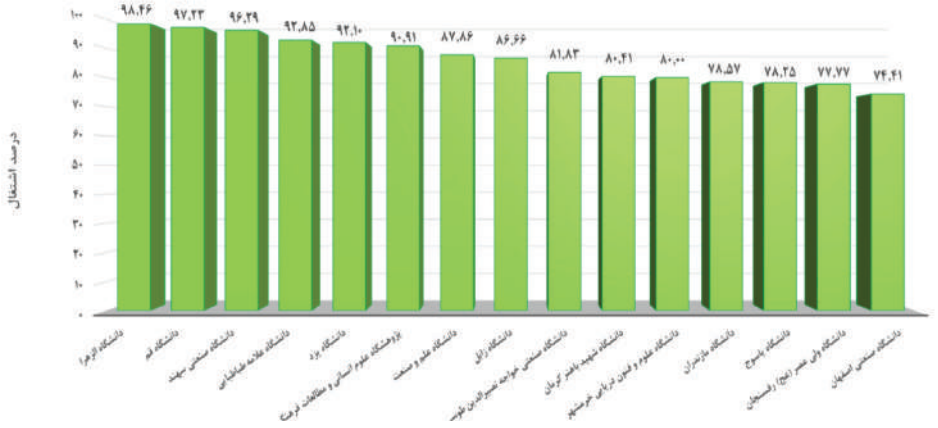
در ادامه شکل‌های ۲۹ الی ۳۱ دانشگاه‌هایی که بیشترین درصد اشتغال را به تفکیک مقاطع تحصیلی در طرح پایش ۹۹ داشته‌اند، نشان می‌دهد. بیشترین میزان اشتغال در مقطع کارشناسی مربوط به دانشگاه‌های صنعتی قم، صنعتی شریف و کردستان و در مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه‌های گلستان و علم و صنعت و در مقطع دکتری دانشگاه‌های الزهرا قم و صنعتی سهند است.

شکل ۲۹: درصد اشتغال دانشگاه‌های برتر در مقطع کارشناسی بر اساس نتایج طرح پایش ۱۳۹۹

شکل ۳۰: درصد اشتغال دانشگاه‌های برتر در مقطع کارشناسی ارشد بر اساس نتایج طرح پایش ۱۳۹۹

شکل ۳۱: درصد اشتغال دانشگاه‌های برتر در مقطع دکتری بر اساس نتایج طرح پایش ۱۳۹۹

۸- جمع‌بندی

آگاهی از وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان نظام آموزش عالی کشور نقش مهم و بسزایی در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های آتی کشور دارد. همچنین گزارش سالانه میزان اشتغال پذیری دانش‌آموختگان هر دانشگاه، پژوهشگاه و موسسه آموزش عالی، خود می‌تواند در هدف‌گذاری‌های تخصصی آن موسسه نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشد؛ به‌عبارت‌دیگر با پایش وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان می‌توان اطلاعات مفیدی از بازار کسب‌وکار به دست آورد و علاوه بر بهبود برنامه‌ها، با مشاوره‌های شغلی دانشجویان را به‌سوی بازار کار مناسب هدایت کرد. در راستای انجام این مهم، اقدامات متعددی صورت گرفته و خوشبختانه نتایج خوبی حاصل گردیده است .بر این اساس لازم است جهت گسترش بهتر این روند و دستیابی به نتایج مفیدتر،موارد ذیل مد نظر قرار گیرند:

۱- بسترسازی مناسب در جهت فرهنگ‌سازی و توجه هرچه بیشتر دانشگاه‌ها نسبت به وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه؛

۲- هم‌راستا نمودن برنامه‌ها و سیاست‌های آموزش عالی در رابطه با تعیین رشته‌های آموزشی و برنامه‌های درسی متناسب با بازار کار، تفاوت‌های منطقه‌ای؛

۳- ساماندهی و توسعه دوره های مهارت افزایی در دانشگاه‌ها مرتبط با رشته‌های تحصیلی و متناسب با بازار کار؛

٤- توسعه و ساماندهی دوره‌های کارآموزی در دانشگاه‌ها مرتبط با رشته‌های

تحصیلی و متناسب با بازار کار؛

۵- برنامه‌ریزی جهت مشارکت مناسب و هدفمند صنایع و دستگاه‌های اجرایی و تشکل‌های بخش خصوصی جهت برگزاری دوره‌های مهارت افزایی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور؛

٦- فعال سازی و هدفمند نمودن فعالیت‌های مراکز هدایت شغلی و کاریابی‌های تخصصی در دانشگاه ها جهت ارائه مشاوره‌های دوره‌های تخصصی مناسب و افزایش اشتغال دانش‌آموختگان؛

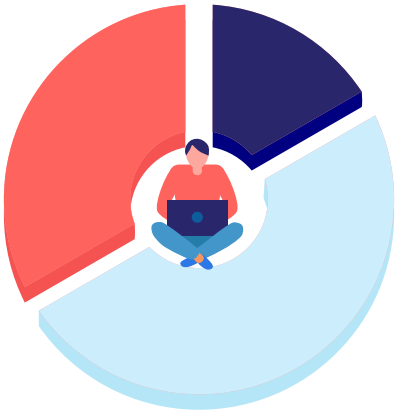
۷-برقراری ارتباط مستمر و مستقیم دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها با دانش‌آموختگان دانشگاهی جهت استفاده از تجارب آن‌ها در حوزه اشتغال و برنامه‌ریزی متناسب با آن در دانشگاه‌ها؛

۸-بررسی وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان در دانشکده‌ها و ارزیابی نتایج حاصله با توجه به برنامه‌های مهارت افزایی و اشتغال پذیری آن‌ها؛

۹-در نظر گرفتن شاخص میزان اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی در ارزیابی و رتبه‌بندی دانشگاه‌ها در کنار سایر شاخص‌های موجود؛

۱۰-توجه و هم‌راستا نمودن اقدامات کلیه سازمان‌های و مراکز ذی‌ربط در کشور در جهت افزایش اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی متناسب با نتایج حاصله از طرح حاضر؛

امید است بر اساس موارد فوق شاهد بهبود شرایط اشتغال دانش‌آموختگان و هماهنگی بهتر توانمندی‌های آن‌ها با نیازهای بازار کار باشیم.

امروز مسئله‌ی اشتغال در کشور ما یک مسئله‌ی بسیار مهم و اساسی است و اگر برنامه ریزی خوب و کارآمد و عمل جدی دنبال این عنوان وجود داشته باشد، به وضوح مشکلات به تدریج کاهش پیدا خواهد کرد.

مقام معظم رهبری

